

Integrated Reporting Items and Agency Cost Reduction: An Analysis of the Role of Audit Quality

Maryam Asadi¹, Gholamreza Mansourfar^{2*}

1. Department of Accounting and Financial Management, Faculty of Economics and Management, Urmia University, Urmia, Iran. ma.asadi@urmia.ac.ir
2. Department of Accounting and Financial Management, Faculty of Economics and Management, Urmia University, Urmia, Iran. g.mansourfar@urmia.ac.ir

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 2025-03-12 Revised: 2025-06-17 Accepted: 2025-07-24	This study investigates the impact of integrated reporting quality on agency costs and the mediating role of audit quality. Integrated reporting, a novel approach, discloses financial and non-financial information, clarifying their interconnections and reducing information asymmetry. Data from 160 companies listed on the Tehran Stock Exchange from 2017 to 2023 were examined using ordinary least squares (OLS) regression and mediation tests. The results show that higher integrated reporting quality negatively affects agency costs and positively affects audit quality. Furthermore, integrated reporting quality reduces agency costs by enhancing audit quality. Although Iranian companies have not adopted integrated reporting, improving financial and non-financial disclosure quality (Integrated reporting categories) through enhanced auditing can reduce agency costs and increase transparency.
* Corresponding author: Gholamreza Mansourfar Department of Accounting and Financial Management, Faculty of Economics and Management, Urmia University, Urmia, Iran Email: g.mansourfar@urmia.ac.ir	

1. Introduction

Managers' pursuit of self-interest necessitates governance mechanisms to align stakeholder interests and reduce conflicts (Jensen & Meckling, 1976). Integrated reporting enhances transparency, improving managerial accountability and shareholder oversight. As a novel corporate

reporting approach, it enhances information quality and demonstrates a firm's value-creation over time. Agency theory posits that information asymmetry causes conflicts, as managers may conceal negative information (Jensen & Meckling, 1976). Integrated reporting enhances transparency, limits opportunistic behavior, and mitigates agency conflicts. Stakeholder theory emphasizes accountability to diverse stakeholders, requiring proactive disclosure to meet expectations (Freeman, 1984). Integrated reporting helps monitor managerial performance, assess sustainability, and optimize resource allocation, reducing agency costs. Integrated reporting, combining financial and non-financial information, requires assurance, encouraging voluntary audits. Independent audits reduce information asymmetry and enhance financial information reliability. The integration of financial, social, environmental, and governance factors enhances auditors' risk assessment, improving audit quality. High-quality integrated reporting meets stakeholder needs, builds trust, and enhances audit quality. High-quality auditing provides assurance, compensates for governance and legal weaknesses, monitors managerial performance, reduces information asymmetry, and minimizes agency costs. It prevents wealth misallocation and managerial misrepresentation. Audit quality mediates the relationship between integrated reporting quality and agency costs, reducing conflicts of interest.

2. Hypotheses

The research hypotheses are as follows:

H1: Higher integrated reporting quality reduces agency costs.

H2: Higher integrated reporting quality enhances audit quality.

H3: Higher integrated reporting quality reduces agency costs through enhanced audit quality.

3. Methods

The study examines 160 companies listed on the Tehran Stock Exchange from 2017 to 2023. Data were collected from Rahavard Novin software and the Codal website. Hypotheses were analyzed using ordinary least squares (OLS) regression. Mediation was tested using Sobel, Aroian, and Goodman tests in Stata (version 17) and EViews (version 13). Two-

Stage Least Squares (2SLS) addressed endogeneity, and a bootstrap approach validated H3. Integrated reporting quality was measured via content analysis using Pistoni et al.'s (2018) checklist. Agency costs were assessed using free cash flow, and audit quality was evaluated via a factor analysis index of audit fee, auditor tenure, firm ranking, and size.

4. Results

Higher integrated reporting quality significantly reduces agency costs and enhances audit quality. Integrated reporting quality reduces agency costs by enhancing audit quality, confirming the mediating role of audit quality.

5. Conclusion

Although Iranian companies have not adopted integrated reporting, improving financial and non-financial disclosure quality (Integrated reporting categories) enhances audit quality, reducing agency costs between managers and shareholders. Companies can enhance disclosure quality to align with stakeholder interests. Improved disclosure enables auditors to conduct more effective reviews, enhancing audit quality. Adopting integrated reporting could further reduce agency costs by streamlining disclosures. Iran should foster a culture for integrated reporting adoption to enhance transparency and reduce agency costs. These findings suggest that companies should prioritize high-quality financial and non-financial disclosures, supported by robust auditing, to build stakeholder trust and improve governance. Future research could explore barriers to integrated reporting adoption in Iran or its impact on specific stakeholder groups.

Keywords: Integrated reporting quality, financial disclosure, non-financial disclosure, audit quality, agency costs.

مؤلفه‌های گزارشگری یکپارچه و کاهش هزینه نمایندگی: تحلیل نقش کیفیت حسابرسی

مریم اسدی^۱، غلامرضا منصورفر^{۲*}

چکیده: «گزارشگری یکپارچه» به عنوان یک رویکرد جدید، اطلاعات با اهمیت مالی و غیر مالی را افشا، ارتباط بین آنها را تشریح و شکاف اطلاعاتی کاهش می‌دهد. بنابراین، هدف مطالعه حاضر بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری یکپارچه بر هزینه نمایندگی و ارزیابی نقش میانجی‌گری کیفیت حسابرسی در این رابطه است. لذا، نتایج بررسی داده‌های ۱۶۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ با استفاده از رویکرد حداقل مربعات معمولی و آزمون‌های سوبل، آرویان و گودمن نشان می‌دهد، بین افزایش کیفیت گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی رابطه معنی‌دار و منفی و بین افزایش کیفیت گزارشگری یکپارچه و بهبود کیفیت حسابرسی رابطه معنی‌دار و مثبتی برقرار است. همچنین، کیفیت گزارشگری یکپارچه از طریق بهبود کیفیت حسابرسی هزینه نمایندگی را کاهش می‌دهد. بنابراین، اگرچه تاکنون هیچ‌یک از شرکت‌های ایرانی گزارشگری یکپارچه را نپذیرفته‌اند ولی با بهبود کیفیت اطلاعات مالی و غیر مالی (مؤلفه‌های گزارشگری یکپارچه) می‌توانند کیفیت حسابرسی را افزایش و از این طریق، هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهند.

واژه‌های کلیدی: کیفیت گزارشگری یکپارچه، افشای اطلاعات مالی، افشای اطلاعات غیر مالی، کیفیت حسابرسی، هزینه نمایندگی.

ma.asadi@urmia.ac.ir

۱. گروه حسابداری و مدیریت مالی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

۲. گروه حسابداری و مدیریت مالی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

g.mansourfar@urmia.ac.ir

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۰۲

اصلاحات نهایی: ۱۴۰۴/۰۳/۲۷

دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۲

۱. مقدمه

منطبق با ادبیات موضوعی، زمانی که عدم تقارن اطلاعاتی بالا و شفافیت اطلاعاتی پایین باشد، مدیران انگیزه بیشتری برای رفتارهای فرصت‌طلبانه دارند. شفافیت پایین اطلاعات منجر به افزایش ریسک اطلاعات و به تبع آن افزایش عدم اطمینان ذی‌نفعان می‌شود (بشیری‌منش و همکاران، ۱۳۹۵). بنابراین، کیفیت پایین افشای اطلاعات بر سرمایه و ثروت سهامداران اثر نامطلوب داشته و منجر به تخصیص ناکارآمد منابع و در نتیجه از دست دادن سرمایه‌گذاران می‌شود (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۸). لذا، یکی از مکانیزم‌ها جهت کاهش سطح عدم اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران و در نتیجه افزایش حجم معاملات، افزایش سطح افشای اطلاعات است (بشیری-منش و همکاران، ۱۳۹۵).

اخیراً سازمان‌ها و مؤسسات بسیاری جهت غلبه بر محدودیت‌های گزارشگری مالی سنتی اقدام به افشای اطلاعات غیرمالی می‌نمایند (پیگاتو و همکاران^۱، ۲۰۲۳). لذا، هرچند شرکت‌ها اطلاعات مالی و غیرمالی را گزارش می‌کنند ولی چون این اطلاعات در قالب گزارش‌هایی مجزا افشا می‌شوند، نمی‌توانند در تقویت درک ذی‌نفعان کارآمد باشند (ابوالفتحی و همکاران، ۱۴۰۰). مجزا بودن گزارش‌های مالی و غیرمالی به‌تنهایی لزوماً به معنای پایین بودن کیفیت افشا نیست، اما تفکیک ساختاری و محتوایی این گزارش‌ها می‌تواند منجر به گسست اطلاعاتی، تکرار یا تناقض‌های تحلیلی، و کاهش قابلیت مقایسه و درک یکپارچه از عملکرد و استراتژی سازمان شود. در نبود چارچوبی هماهنگ برای تلفیق این اطلاعات، ذی‌نفعان ناچار به تفسیر جداگانه داده‌هایی می‌شوند که در بسیاری موارد مکمل یکدیگرند. این امر به‌ویژه در ارزیابی ارزش آفرینی بلندمدت، مدیریت ریسک، و پایداری شرکت‌ها باعث کاهش اثربخشی تصمیم‌گیری می‌گردد (اکلس و کروز^۲، ۲۰۱۰). برای رفع این مسأله و پاسخ به نیاز ذی‌نفعان، هیأت بین‌المللی گزارشگری یکپارچه^۳ در نوامبر ۲۰۱۱ تشکیل و مبحث نوینی تحت عنوان «گزارشگری یکپارچه»^۴ مطرح و در پی آن اولین چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه^۵ در دسامبر ۲۰۱۳ تدوین گردید (ریبریو و همکاران^۶، ۲۰۲۲). گزارشگری یکپارچه، اطلاعات مالی و غیرمالی (حاکمیتی، اجتماعی و زیست محیطی) را در قالب یک گزارش واحد ترکیب و ارائه کرده (پیستونی و همکاران^۷، ۲۰۱۸) و نشان می‌دهد یک سازمان چگونه در طول زمان (کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت) برای خود ارزش ایجاد کرده است (چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، ۲۰۲۱). شرکت‌ها با استفاده از گزارشگری یکپارچه اطلاعاتی را در خصوص مدل‌های تجاری، ریسک‌ها و فرصت‌ها، حاکمیت، جبران غرامت و پایداری را برای اثبات ایجاد ارزش

در بلندمدت ارائه و افشا نموده (اکلس و کروزر^۸، ۲۰۱۰) و شفافیت اطلاعاتی بیشتری برای ذی‌نفعان فراهم می‌نمایند (کا پی ام جی^۹، ۲۰۱۸). جهت تحقق اهداف گزارشگری یکپارچه لازم است اطلاعات تشکیل دهنده آن از کیفیت بالایی برخوردار باشند. کیفیت گزارشگری یکپارچه^{۱۰} به ارائه تصویری جامع، منسجم، مرتبط و قابل‌انکای گزارشگری یکپارچه از عملکرد مالی و غیرمالی شرکت اشاره دارد (ژو و همکاران، ۲۰۱۷). گزارشگری یکپارچه باکیفیت، روابط علی میان استراتژی، حاکمیت شرکتی، عملکرد و چشم‌اندازهای آینده را به گونه‌ای شفاف نشان می‌دهد که امکان تصمیم‌گیری آگاهانه برای سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان فراهم آید (ویتولا و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۰).

شفافیت اطلاعاتی حاصل از کیفیت بالای گزارشگری یکپارچه می‌تواند رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران را محدود و تضاد منافع بین مدیران و سرمایه‌گذاران و در نتیجه مسائل نمایندگی بین آنها را کاهش دهد (اوبنگ و همکاران^{۱۲}، ۲۰۲۱) که در نهایت می‌تواند منجر به کاهش هزینه‌های نمایندگی شود. هزینه نمایندگی در نتیجه تضاد منافع میان سهامداران و مدیران ایجاد می‌شود. یعنی، زمانی که مدیران به جای پیروی از منافع مالکان، منافع شخصی خود را دنبال می‌کنند. در واقع، برای کاهش تضاد منافع، سهامداران هزینه‌های نمایندگی از جمله اقدام به نظارت، کنترل و ایجاد سازوکارهای انگیزشی را تقبل می‌کنند (جنسن و مک‌لینگ^{۱۳}، ۱۹۷۶). با توجه به اهمیت مسأله مزبور، در بخش اول پژوهش به این سوال اساسی پرداخته می‌شود که آیا پذیرش گزارشگری یکپارچه و ارتقای کیفیت آن می‌تواند هزینه‌های نمایندگی شرکت را کاهش دهد؟

بر اساس بررسی‌های نگارندگان پژوهش حاضر، به غیر از پژوهشی که توسط بدری‌گمچی و همکاران (۱۴۰۳) انجام شده است، مطالعه دیگری به بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری یکپارچه بر هزینه‌های نمایندگی بر اساس داده‌های کشور ایران نپرداخته است. تفاوت مطالعه حاضر و پژوهش بدری و همکاران (۱۴۰۳) از دو بعد قابل طرح است. اولاً، بدری و همکاران (۱۴۰۳) برای سنجش کیفیت گزارشگری یکپارچه صرفاً بر بخش عناصر محتوای چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه تأکید کرده‌اند. به نحوی که در صورت افشای آیتم مربوط عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر تعلق گرفته است. در مقابل، در مطالعه حاضر، این متغیر بر اساس چک‌لیست تهیه شده توسط پیستونی و همکاران (۲۰۱۸) امتیازدهی شده است. چک‌لیست مزبور علاوه بر عناصر محتوا سایر جنبه‌های گزارشگری یکپارچه شامل زمینه گزارش، اطمینان بخشی و شکل گزارش را نیز در بر گرفته و به هریک از زیرمجموعه‌های مقوله‌های مزبور وزن مشخصی اختصاص داده است. در واقع، چک‌لیست تهیه شده توسط پیستونی و همکاران مبتنی بر چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه (۲۰۲۱)

بوده و کلیه شرکت‌ها در سطح جهان که گزارشگری یکپارچه را پذیرفته‌اند، گزارش‌های خود را بر اساس رهنمودهای چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه تهیه می‌کنند (وبسایت هیئت بین‌المللی گزارشگری یکپارچه^{۱۴}، ۲۰۲۱؛ سوفیان و دامیترو^{۱۵}، ۲۰۱۷). بنابراین، پژوهش‌هایی که در سطح بین‌الملل به بررسی کیفیت گزارشگری یکپارچه پرداخته‌اند، چک‌لیست مزبور را ملاک قرار داده‌اند (مانند ریامو و همکاران^{۱۶}، ۲۰۲۲). لذا، با توجه به اینکه، از یک‌سو؛ کشور ایران همانند سایر کشورها چارچوب گزارشگری یکپارچه منحصربه‌فرد و بومی شده نداشته که چک‌لیست مخصوصی برای آن تدوین شود، و از سوی دیگر؛ بر اساس نتایج حاصل از انجام تحلیل محتوای^{۱۷} گزارش‌های مالی و غیر مالی افشا شده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بر اساس چک‌لیست پیستونی و همکاران (۲۰۱۸)، اغلب مؤلفه‌های موجود در چک‌لیست در خصوص اطلاعات افشا شده این شرکت‌ها قابل ارزیابی است، در مطالعه حاضر چک‌لیست پیستونی و همکاران (۲۰۱۸) ملاک ارزیابی کیفیت گزارشگری یکپارچه قرار گرفته است. ثانیاً، در مطالعه بدری و همکاران (۱۴۰۳) نسبت هزینه‌های عملیاتی به عنوان پروکسی هزینه نمایندگی مورد توجه قرار گرفته است. در حالی که مطالعه حاضر، جریان‌های نقدی آزاد را ملاک ارزیابی هزینه نمایندگی قرار داده‌است. نسبت هزینه‌های عملیاتی بیش از آن‌که نشان‌دهنده تعارض منافع میان مدیران و سهام‌داران باشد، می‌تواند بازتابی از کارایی عملیاتی یا ساختار هزینه‌ای شرکت باشد. علاوه بر این، تفکیک کامل هزینه نمایندگی از هزینه‌های عادی عملیاتی ممکن نبوده و نتایج کسب شده باید با احتیاط بالایی تفسیر شوند (انگ و همکاران^{۱۸}، ۲۰۰۰؛ سینگ و داویدسون^{۱۹}، ۲۰۰۳). از سوی دیگر، بر اساس تئوری جریان‌های نقدی آزادجنسن (۱۹۸۶)، در صورت دسترسی مدیران به جریان‌های نقدی آزاد بیشتر، احتمال انجام رفتارهای فرصت‌طلبانه‌ای همچون سرمایه‌گذاری در پروژه‌هایی با خالص ارزش فعلی منفی افزایش خواهد یافت (نمازی و شکراللهی، ۱۳۹۲). ادبیات موضوعی پژوهش نشان می‌دهد تحت شرایط اقتصادی حاکم بر کشور ایران که فرصت رشد پایین است، جریان‌های نقدی آزادبالا زمینه بیش‌سرمایه‌گذاری و ائتلاف منابع را فراهم می‌سازد (سجادی و همکاران، ۱۳۹۲؛ بنی‌اسدی و نوری، ۱۳۹۱؛ نوفرستی. خانی، ۱۳۹۰). از این‌رو، در پژوهش حاضر جریان‌های نقدی آزادبه‌عنوان پروکسی هزینه نمایندگی انتخاب شده است تا هم از لحاظ نظری و هم تجربی با ساختار حاکم بر شرکت‌های ایرانی هم‌راستا باشد.

همچنین، برای ارتقای کنترل و نظارت بر مدیران، ایجاد سازوکارهای مناسب و کارآمد حاکمیتی جهت ارتقای سطح کنترل و نظارت بر مدیران به یک ضرورت تبدیل شده است. حسابرسی مستقل

با حمایت از منافع و نیازهای ذی‌نفعان شرکت یکی از این سازوکارها محسوب می‌گردد (هیچری^{۲۰}، ۲۰۲۳). حسابرسی مستقل یک ابزار اطمینان‌بخشی و یک منبع تأمین اعتبار اطلاعات افشا شده برای ذی‌نفعان تلقی می‌شود (تاهیر و همکاران، ۲۰۲۰)^{۲۱} و نه تنها بر شرکت حسابرسی شده تأثیر می‌گذارد بلکه بر اقتصاد، محیط زیست و کل جامعه مؤثر است (اوگون و پرلیایفا^{۲۲}، ۲۰۲۰). کیفیت بالای حسابرسی مستقل می‌تواند اثربخشی سازوکارهای حاکمیت شرکتی را افزایش داده و نقش مؤثری در کاهش تضاد منافع ایفا کند (گول و همکاران^{۲۳}، ۲۰۰۳). کیفیت حسابرسی به میزان توانایی حسابرسی در شناسایی اشتباهات و تحریف‌های بااهمیت در صورت‌های مالی و نیز تمایل حسابرس به گزارش بی‌طرفانه این موارد اشاره دارد (دی‌آنجلو، ۱۹۸۱).

از طرف دیگر، گزارشگری یکپارچه یک رویکرد جدید برای گزارش‌دهی است که ارائه خوبی از تکامل حسابداری و حسابرسی فراهم می‌کند (تاهیر و همکاران، ۲۰۲۰). گزارش یکپارچه برای اینکه قابل اطمینان باشد و بتواند به نیاز ذی‌نفعان به نحو مناسب پاسخ دهد باید دربرگیرنده تمام موضوعات مهم اعم از مثبت و منفی به شیوه‌ای باشد که عاری از اشتباهات بااهمیت باشند (چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، ۲۰۲۱). در واقع، گزارشگری یکپارچه با تأکید بر سیستم‌های حسابداری و تحلیلی جامع، نیاز به تضمین خارجی را برای افزایش اعتماد ذی‌نفعان تشدید می‌کند (اورلوو و زاخاروو^{۲۴}، ۲۰۲۳). بنابراین، انتظار می‌رود، افشای اطلاعات گزارشگری یکپارچه شرکت‌ها را به سمت بهبود کیفیت حسابرسی و اعمال حسابرسی مستقل باکیفیت‌تری جهت کاهش عدم تقارن اطلاعاتی ترغیب نماید. با این حال، علی‌رغم روند سریع کشورهای سطح جهان به سمت گزارشگری یکپارچه از یک طرف و پیدایش گرایش در محققان در راستای ادبیات موضوعی در کشور ایران، اطمینان‌بخشی حاصل از این رویکرد نوظهور در ادبیات پیشین مورد بررسی قرار نگرفته است. لذا در بخش دوم به این سوال مهم پاسخ داده می‌شود که آیا افزایش کیفیت گزارشگری یکپارچه منجر به ارتقا و بهبود کیفیت حسابرسی مستقل شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران می‌گردد؟

همچنین، سرمایه‌گذاران از شرکت‌هایی که در ساختار مالکیت آنها مسأله نمایندگی وجود دارد، انتظار دارند حسابرسی باکیفیت‌تری اجرا نمایند و مدیران نیز جهت جلب اعتماد بازار سرمایه و رفع نیاز سرمایه‌گذاران سعی در ارتقای کیفیت حسابرسی مستقل دارند (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵). لذا، یکی از راه‌های کاهش تضاد منافع و مسائل نمایندگی بین مدیر و مالک، اطمینان‌بخشی برون سازمانی (حسابرس مستقل) باکیفیت بالا می‌باشد (کرمشاهی، ۱۳۹۵). از این رو، حیدری و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که افزایش کیفیت حسابرسی منجر به کاهش هزینه نمایندگی می‌شود. لذا، با توجه به

موارد مزبور، پژوهش حاضر در نهایت سعی بر بررسی این سوال دارد که آیا افزایش کیفیت گزارشگری یکپارچه از طریق بهبود کیفیت حسابرسی مستقل می‌تواند هزینه نمایندگی را تحت تأثیر قرار دهد؟ نتیجه حاصل از این مطالعه می‌تواند برای طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان مفید باشد. اولاً، منجر به توسعه ادبیات موجود در این حوزه در سطح کشور شده و پژوهشگران را در راستای انجام مطالعات بیشتر در این حوزه ترغیب می‌نماید. ثانیاً، با ارائه نتایج تجربی از مزایای گزارشگری یکپارچه (بالاخص کاهش هزینه نمایندگی) باعث ایجاد دیدگاه مثبت نسبت به آن و در نتیجه انجام اقداماتی جهت فرهنگ‌سازی در راستای پذیرش و ارائه این گزارش در سطح کشور خواهد شد. ثالثاً، شرکت‌ها بر استفاده از حسابرسی مستقل باکیفیت به عنوان خدمت اطمینان‌بخشی ترغیب خواهند شد. ادامه این پژوهش به این شرح ساماندهی شده است: مبانی نظری و پیشینه پژوهش، روش - شناسی پژوهش، یافته‌های پژوهش و نتیجه‌گیری و پیشنهادات.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

امروزه به دلیل اینکه شرکت‌ها در قبال طیف گسترده‌تری از ذی‌نفعان از جمله کارکنان، محیط زیست و به طور کلی جامعه، مسئولیت پاسخگویی دارند (کاشانی‌پور و همکاران، ۱۳۹۶)، صورتهای مالی نمی‌توانند به تنهایی پاسخگوی تمامی نیازهای ذی‌نفعان باشند (کردستانی و همکاران، ۱۳۹۷). لذا، حجم اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها به وضوح افزایش یافته و انواع مختلفی از گزارشات از جمله گزارش مالی سنتی، گزارش حاکمیت شرکتی و گزارش پایداری را افشا می‌کنند (کورسی و همکاران، ۲۰۱۹).

همگام با افزایش روزافزون رقابت جهانی، ذی‌نفعان به دنبال گزارش‌هایی از فعالیت‌های شرکت‌ها هستند که به موقع، مختصر، قابل فهم و شفاف بوده و برای تصمیم‌گیری مربوط باشند (ولته^{۲۵}، ۲۰۲۳). لذا، تقاضای ذی‌نفعان برای دسترسی به سطح وسیع‌تری از پاسخ‌گویی از طریق اطلاعات غیرمالی در کنار اطلاعات مالی و همچنین ادغام و ارتباط این اطلاعات افزایش یافته است (اوپنگ و همکاران، ۲۰۲۱). در راستای پاسخ به این نیاز، مفهوم گزارشگری یکپارچه با هدف ایجاد ارتباط بین اطلاعات مالی و غیرمالی و برگرفته از برنامه‌ریزی راهبردی و شرایط محیطی و اجتماعی مطرح شد (آشتاب و دهقان خانقاهی، ۱۴۰۲). در واقع، گزارش یکپارچه اطلاعاتی برای تأمین‌کنندگان سرمایه مالی فراهم می‌آورد که بر اساس آن مشخص می‌گردد که چطور یک سازمان در طول زمان (کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت) ارزش‌آفرینی داشته است (چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه،

۲۰۲۱). در کشور ایران نیز در کنار افشای اطلاعات مالی، اطلاعات غیرمالی شرکت‌ها به صورت مجزا از هم در قالب گزارش‌های سالانه افشا می‌گردند (ستایش و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به اینکه شرکت‌های ایرانی در حال حاضر اطلاعات مالی و غیرمالی خود را در قالب گزارشگری یکپارچه افشا نمی‌کنند و این اطلاعات را به صورت جداگانه در گزارش‌هایی نظیر صورت‌های مالی، گزارش‌های پایداری، گزارش تفسیری مدیریت و گزارش عملکرد مدیریت ارائه می‌نمایند، این مطالعه به جای تمرکز بر نحوه افشا، بر کیفیت اطلاعات مالی و غیرمالی افشاشده (مؤلفه‌های گزارشگری یکپارچه) به عنوان نماینده گزارشگری یکپارچه تمرکز دارد.

بر اساس تئوری نمایندگی، بین مدیران و مالکان تضاد منافع وجود دارد که ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی است (فاما و جنسن^{۲۶}، ۱۹۸۳). مدیران اغلب ترجیح می‌دهند اطلاعات مثبت مربوط به فعالیت‌های شرکت را برجسته کرده و در مقابل اطلاعات منفی را در گزارش‌های سالانه پنهان کنند (دالیوای و همکاران^{۲۷}، ۲۰۲۱). گزارشگری یکپارچه با افزایش آگاهی سرمایه‌گذاران از فعالیت‌های سازمان، چگونگی ارتباط این فعالیت‌ها با توانایی سازمان در ایجاد ارزش در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت و همچنین استفاده از سرمایه‌های مختلف در راستای این فعالیت‌ها، منجر به ایجاد شفافیت در اقدامات انجام شده توسط مدیران می‌شود (اوبنگ و همکاران، ۲۰۲۱). شفافیت اطلاعاتی بیشتر، توانایی نظارت مالکان را افزایش داده و در نتیجه منجر به محدود کردن انگیزه‌های مدیران در سلب مالکیت منابع به نفع خود می‌گردد (استیگلیز و ویز^{۲۸}، ۱۹۸۱). به طور کلی گزارشگری یکپارچه می‌تواند به عنوان یک مکانیزم کنترلی برای محدود کردن مسائل نمایندگی عمل نماید.

به طور کلی، مدیران با فرصت‌هایی که در اختیار دارند، به دنبال حداکثر کردن منافع خود هستند. بنابراین، شرکت‌ها به سازوکارهای راهبری که بتواند منافع و انگیزه‌های مدیران و سایر ذی‌نفعان را در یک راستا قرار داده و تضاد منافع را کاهش دهد، نیاز دارند (اوبنگ و همکاران، ۲۰۲۱). شرکت‌ها برای همسو کردن منافع، متحمل هزینه‌های نمایندگی می‌شوند (رجبی و محمدی خوشویی، ۱۳۸۷). یک مکانیزم راهبری و نظارتی، بهبود افشای اطلاعات می‌باشد (کاپلان و استرامبرگ، ۲۰۰۳؛ کوتاریا، ۲۰۲۱). در صورتی که سیستم اطلاعاتی سطح بالایی از شفافیت را ارائه کند، اقدامات مدیران قابلیت مشاهده بیشتری داشته و توانایی نظارتی سهامداران ارتقا خواهد یافت (استیگلیز و ویز، ۱۹۸۱). لذا، بخشی از هزینه‌های نمایندگی شامل هزینه‌های نظارتی از طریق افشای اطلاعات است (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۷). در گزارشگری یکپارچه به عنوان آخرین نوآوری در زمینه گزارشگری شرکت (نیکولا و همکاران^{۲۹}، ۲۰۲۲، ص ۹۷۷) و قوی‌ترین مکانیزم گزارشگری نسبت به چارچوب‌های

گزارشگری موجود (دونکور و همکاران^{۳۰}، ۲۰۲۱)، سطح افشا و کیفیت اطلاعات ارتقا می‌یابد. بنابراین، بر اساس تئوری نمایندگی، شرکت‌ها می‌توانند با تحمل هزینه‌های نمایندگی مانند افشای اطلاعات مالی و غیرمالی (در قالب گزارشگری یکپارچه)، با هدف حداکثر کردن ثروت سهامداران و حفاظت از منافع آنان، به حل تضاد منافع کمک کنند (لی و همکاران، ۲۰۱۳). به طور کلی، بر اساس تئوری نمایندگی، گزارشگری یکپارچه با ارائه اطلاعات جامع‌تر و شفاف‌تر، عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد. با افزایش شفافیت، مالکان بهتر می‌توانند بر عملکرد مدیران نظارت کنند و از رفتارهای فرصت‌طلبانه جلوگیری نمایند. در نتیجه، هزینه‌های نمایندگی کاهش می‌یابد.

همچنین، تئوری ذی‌نفعان، بر اهمیت پاسخگویی شرکت‌ها به طیف وسیعی از ذینفعان تاکید دارد (میشل و همکاران^{۳۱}، ۱۹۹۷). در این راستا، شرکت‌ها برای اینکه ثابت کنند فعالیت‌هایشان را همگام با انتظارات ذی‌نفعان انجام داده‌اند، باید نسبت به افشای اطلاعات در خصوص برنامه‌ها و فعالیت‌هایشان حساس باشند (واز و همکاران^{۳۲}، ۲۰۱۶). لذا، شرکت‌ها با استفاده از گزارشگری یکپارچه که برای نشان دادن وابستگی یک سازمان به انواع مختلف سرمایه طراحی شده‌است، ذی‌نفعان را قادر می‌سازد تا بر عملکرد مدیران نظارت داشته و بقای بلندمدت یک شرکت را ارزیابی و منابع کمیاب را به طور موثرتری تخصیص دهند (ویتولا و همکاران^{۳۳}، ۲۰۱۹) و از این طریق با کاهش هزینه نمایندگی مواجه شوند.

از طرف دیگر، مطالعاتی مانند هانگ و ژانگ^{۳۴} (۲۰۱۲) نیز نشان داده‌اند که ارتقای سطح و کیفیت افشا منجر به کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شود. لذا بر اساس مطالب مذکور و تئوری‌های مطرح شده، فرضیه اول پژوهش به شرح ذیل طرح می‌گردد:

فرضیه اول: کیفیت بالای گزارشگری یکپارچه منجر به کاهش هزینه نمایندگی می‌شود.

هیأت بین‌المللی گزارشگری یکپارچه (۲۰۱۳) نشان داد که گزارشگری یکپارچه نویددهنده رویکردی جدید برای گزارشگری توسط شرکت‌ها بوده و تصویر بهتری از نحوه ارزش‌آفرینی شرکت با نشان دادن ارتباط اطلاعات مربوط به استراتژی سازمان، حاکمیت، عملکرد و .. فراهم می‌کند. افشای اطلاعات مالی و غیر مالی (در قالب گزارشگری یکپارچه) و مربوط بودن آنها برای استفاده-کنندگان نیازمند تضمین و اطمینان‌بخشی^{۳۵} و تمایل شرکت‌ها به مشارکت در اطمینان‌بخشی داوطلبانه است (کلیچ و همکاران^{۳۶}، ۲۰۲۱). خدمات اطمینان‌بخشی توسط حسابرسان مستقل انجام شده و برای استفاده‌کنندگان این اطمینان خاطر ایجاد می‌شود که رسیدگی‌ها توسط فردی مستقل و بی‌طرف ارائه شده است و از هرگونه سوگیری فارغ است. حسابرسان در خدمات اطمینان‌بخش

سعی دارند با کسب شواهد کافی و مناسب، مبنایی منطقی برای اظهار نظر و گزارش نتایج خود کسب نمایند. در نهایت، آنچه جامعه از حرفه حسابرسی انتظار دارد، ارائه گزارش حسابرسی باکیفیت است (مرادی و بیات، ۱۳۹۵: ۱۵ و ۱۸۰). لزوم و نیاز به انجام حسابرسی مستقل با کیفیت می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله اقتصاد، بازارهای مالی و به طور کلی جامعه قرار بگیرد (ای ال ناشار^{۳۷}، ۲۰۱۶).

طبق تعریف دی‌آنجلو^{۳۸} (۱۹۸۸)، کیفیت حسابرسی به مفهوم احتمال کشف و گزارش تحریف با اهمیت در ارائه منصفانه اطلاعات حسابداری می‌باشد. طبق این تعریف، استقلال و صلاحیت دو ویژگی اصلی در کیفیت حسابرسی می‌باشد. اگر حسابرسی مستقل از کیفیت بالایی برخوردار نباشد، نمی‌تواند قابلیت اتکا اطلاعات منتشر شده صاحبکاران را تایید نماید و این موضوع می‌تواند موجب زیان دیدن تعداد بسیاری از سرمایه‌گذاران گردد (انورخطیبی و همکاران، ۱۳۹۸). بر اساس تئوری نمایندگی، حسابرسی مستقل به عنوان یک سازوکار نظارتی برون‌سازمانی، برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش قابلیت اتکای اطلاعات مالی ارائه شده توسط مدیران ضروری است (خدادادی و حاجی‌زاده، ۱۳۹۰).

از سوی دیگر، ادبیات موضوعی پژوهش مزایای گزارشگری یکپارچه را در بهبود شفافیت اطلاعاتی شرکت‌های گزارش‌دهنده را مستند کرده (ژو و همکاران^{۳۹}، ۲۰۱۷؛ بارث و همکاران^{۴۰}، ۲۰۱۷) که این افزایش شفافیت اطلاعاتی می‌تواند حسابرسان را در تشخیص رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران یاری نماید (لو و همکاران، ۲۰۲۴). اطلاعات غیرمالی باید در طول فرآیند حسابرسی مورد توجه واقع شود. زیرا افشای نحوه ارتباط و ادغام ابعاد مالی، اجتماعی و زیست محیطی و حاکمیتی به حسابرسان در درک پیامدهای ابعاد غیر مالی بر عملکرد شرکت (بعد مالی) کمک کرده و می‌تواند در بهبود کیفیت حسابرسی مفید باشد (لو و همکاران^{۴۱}، ۲۰۲۴). به عبارت دیگر، گزارشگری یکپارچه با ارائه اطلاعات غیرمالی در کنار اطلاعات مالی و تشریح ارتباط بین آن‌ها، درک حسابرسان از ریسک‌ها و فرصت‌های شرکت را بهبود می‌بخشد و به آن‌ها در تشخیص رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران کمک می‌کند. به عبارت دیگر، اطلاعات ارائه شده در گزارشگری یکپارچه، ماده اولیه با ارزشی برای حسابرسان فراهم می‌کند تا بتوانند حسابرسی باکیفیت‌تری ارائه دهند.

علاوه بر این، گزارشگری یکپارچه اطلاعات بیشتری برای تصمیم‌گیری ارائه کرده و علاوه بر سهامداران، منافع سایر ذی‌نفعان را نیز مورد توجه قرار می‌دهد. شرکت‌ها با گزارشگری یکپارچه باکیفیت می‌توانند ضمن پاسخگویی به نیاز ذی‌نفعان، اعتماد و اعتبار آن‌ها را جلب نموده و در

بلندمدت ارزش شرکت را افزایش دهد. از این‌رو، شرکت‌ها باید با حساسیت بالایی اطلاعاتی را فراهم کنند که نشان می‌دهد در راستای منافع ذی‌نفعان فعالیت می‌کند (اسدی و همکاران، ۲۰۲۴). لذا، شرکت‌ها با تکیه بر خدمات اطمینان‌بخشی از طریق حسابرسی مستقل و بهبود کیفیت حسابرسی، عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران آگاه، سهامداران و سایر گروه‌های ذی‌نفع ناآگاه یا کم اطلاع را به طور چشم‌گیری کاهش می‌دهند (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵). اقدام در جهت کاهش ریسک عدم تقارن اطلاعاتی در گزارشگری یکپارچه می‌تواند به طور قابل توجهی کیفیت حسابرسی مستقل را تحت تأثیر قرار دهد (لو و همکاران، ۲۰۲۴). به طور کلی، بر اساس تئوری نمایندگی و نقش اطلاعات در فرآیند حسابرسی، کیفیت بالای گزارشگری یکپارچه منجر به بهبود کیفیت حسابرسی مستقل می‌گردد. بنابراین، باتوجه به مبانی مزبور، فرضیه دوم پژوهش به شرح ذیل قابل طرح می‌باشد:

فرضیه دوم: کیفیت بالای گزارشگری یکپارچه منجر به بهبود کیفیت حسابرسی مستقل می‌گردد.

از طرف دیگر، کیفیت بالای حسابرسی مستقل می‌تواند در تأمین نیازهای ذی‌نفعان و حفاظت از منافع آنها از طریق اطمینان‌بخشی نسبت به ارائه اطلاعات شفاف، کامل و مربوط مؤثر واقع گردد (هیرچ، ۲۰۲۳). حسابرسی مستقل می‌تواند جایگزین نقاط ضعف در نظام‌های راهبری شرکتی و مکانیسم‌های قانونی مورد نظر برای حفاظت از سرمایه‌گذاران شود (مارون، ۲۰۱۹). دلایل تقاضای ذی‌نفعان برای خدمات حسابرسی با کیفیت از سه بعد نظارتی، اطلاعاتی و تضمین‌کنندگی قابل طرح می‌باشد. با تأکید بر نقش نظارتی حسابرسی باکیفیت، مالکان جهت نظارت بر عملکرد مدیر، جلوگیری از رفتارهای فرصت‌طلبانه، عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش هزینه‌های نمایندگی، به حسابرسی روی می‌آورند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۸). کیفیت حسابرسی بالا، از منافع صاحبان سرمایه در برابر انتقال ثروت آنان به سایر گروه‌های ذی‌نفع جلوگیری می‌نماید. زیرا، کیفیت بالای حسابرسی مستقل (به عنوان ساز و کار نظارتی) می‌تواند انتخاب‌های نامعقول مدیریت را از میان روش‌های حسابداری محدود کرده و مانع از ارائه نادرست وضعیت مالی شرکت می‌شوند. بنابراین، کیفیت حسابرسی تأثیر قابل توجهی در کاهش تضاد منافع بین مالکان و مدیران در روابط نمایندگی داشته و به تبع می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را تحت‌الشعاع قرار دهد (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵).

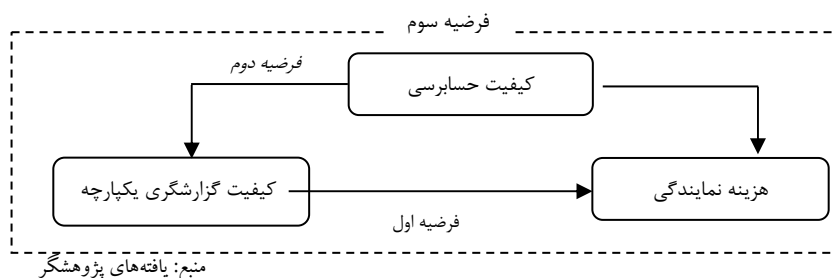
علاوه بر این، در بخش مبانی فرضیه اول اشاره شد که ارائه مؤلفه‌ها و اطلاعات مرتبط با گزارشگری یکپارچه با ارتقای کیفیت افشای اطلاعات مالی و غیرمالی، به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی کمک کرده و از این طریق هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد. همچنین، همانطور که در بخش

مبانی فرضیه دوم نیز اشاره شد، اطلاعات ارائه شده در گزارشگری یکپارچه، زمینه‌ای ارزشمند جهت انجام حسابرسی باکیفیت‌تر توسط حساب‌برسان مستقل را فراهم می‌آورد. از سوی دیگر، به جهت اینکه اطلاعات گزارشگری یکپارچه بتواند اثربخش بوده و برای شرکت و ذینفعان ارزش‌آفرین باشد، لازم است در برگیرنده اطلاعات با کیفیت و قابل اتکاء باشد. لذا، انتظار می‌رود، سازمان‌ها جهت اطمینان‌بخشی، افزایش قابلیت اتکای اطلاعات افشا شده و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بر اجرای حسابرسی با کیفیت تکیه کنند.

به طور کلی، تئوری نمایندگی از یک سو بیان می‌کند که گزارشگری یکپارچه می‌تواند به طور مستقیم هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد (فرضیه اول) و از سوی دیگر، کیفیت حسابرسی را بهبود بخشد (فرضیه دوم). بنابراین، می‌توان استدلال کرد که گزارشگری یکپارچه، علاوه بر تأثیر مستقیم بر کاهش هزینه‌های نمایندگی، می‌تواند به طور غیرمستقیم و از طریق بهبود کیفیت حسابرسی نیز بر این هزینه‌ها اثرگذار باشد. به عبارت دیگر، کیفیت حسابرسی در اینجا نقش متغیر میانجی را ایفا می‌کند. لذا فرضیه سوم پژوهش به شرح ذیل قابل طرح می‌باشد:

فرضیه سوم: کیفیت بالای گزارشگری یکپارچه از طریق بهبود کیفیت حسابرسی منجر به کاهش هزینه نمایندگی می‌گردد.

الگوی مفهومی فرضیه‌های پژوهش در تصویر شماره ۱ ارائه شده است:

تصویر شماره ۱: الگو مفهومی فرضیه‌های پژوهش

در راستای ادبیات موضوعی پژوهش مطالعاتی انجام شده است که در ادامه به تشریح آنها پرداخته می‌شود.

لو و همکاران (۲۰۲۴) با در نظر گرفتن مجموعه‌ای از داده‌های بین‌المللی مربوط به ۴۰ کشور جهان در سال ۲۰۱۱ به بررسی ارتباط اطلاعات (گزارشگری یکپارچه) و کیفیت حسابرسی و حق-الزحمه حسابرسی پرداختند. نتایج نشان داد که رابطه معنی‌دار مثبتی بین ارتباط اطلاعات

(گزارشگری یکپارچه) و کیفیت حسابرسی وجود دارد. آپاگی و دونکور^{۴۲} (۲۰۲۴) در پژوهشی بررسی تأثیر حساسیت زیست‌محیطی شرکت‌ها بر رابطه بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و عملکرد پایداری پرداختند. آنها با تمرکز بر داده‌های مربوط به بورس اوراق بهادار ژوهانسبرگ نشان دادند که بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و عملکرد پایداری شرکت رابطه معنی‌دار و مثبتی برقرار است. با این حال، قدرت این رابطه در میان شرکت‌های حساس به محیط‌زیست ضعیف‌تر است. اوبنگ و همکاران (۲۰۲۱) با تمرکز بر داده‌های مربوط به شرکت‌های ۳۵ کشور بین‌المللی که گزارشگری یکپارچه را به صورت داوطلبانه پذیرفته‌اند و بازه زمانی ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۷ به بررسی این موضوع پرداختند که آیا افشای گزارش یکپارچه منجر به کاهش مسأله نمایندگی بین مدیران و سرمایه‌گذاران و به تبع هزینه نمایندگی می‌شود یا خیر؟ نتایج نشان داد شرکت‌هایی که گزارش یکپارچه را ارائه می‌کنند در نهایت می‌توانند بخشی از هزینه نمایندگی را کاهش دهند. اوبنگ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش دیگری به بررسی نقش تعدیل‌گری هزینه نمایندگی بر رابطه بین گزارشگری یکپارچه و کیفیت سود پرداختند. در این پژوهش داده‌های مربوط به شرکت‌هایی که گزارشگری یکپارچه را به صورت داوطلبانه افشا می‌کنند در طی بازه زمانی ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۵ مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که پذیرش داوطلبانه گزارشگری یکپارچه در شرکت‌هایی که هزینه نمایندگی بالایی دارند به طور معنی‌دار و مثبتی با کیفیت سود ارتباط دارد. ای الناشر (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای به بررسی احتمال تأثیر گزارشگری یکپارچه بر کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج کلی این پژوهش نشان داد که افزایش اعتماد سازمان‌ها به گزارش یکپارچه بهبود قابل‌توجهی در کیفیت حسابرسی پیش‌بینی می‌کند.

بدری گمچی و همکاران (۱۴۰۳) به بررسی تأثیر سطح هم‌گرایی گزارشگری به چارچوب یکپارچه بر کیفیت گزارشگری مالی و تضادهای نمایندگی در ۱۴۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ پرداختند. آنها نشان دادند که افزایش سطح هم‌گرایی در حرکت به سمت چارچوب گزارشگری یکپارچه در ایران، کیفیت سود را بهبود و هزینه نمایندگی را کاهش می‌دهد. آشتاب و همکاران (۱۴۰۳) به بررسی تأثیر گزارشگری یکپارچه بر کیفیت سود با تأکید بر هزینه‌های نمایندگی در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این راستا نمونه‌ای متشکل از ۱۴۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ مورد توجه قرار گرفته‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که گزارشگری یکپارچه تأثیر معنادار و مثبتی بر کیفیت سود دارد. همچنین هزینه‌های نمایندگی تأثیر معنی‌دار و مثبتی بر رابطه بین کیفیت سود

و گزارشگری یکپارچه می‌گذارد. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۸) با تمرکز بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ مطالعه‌ای با هدف بررسی اثر تعاملی اندازه مؤسسه حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی، بحران مالی و هزینه نمایندگی انجام دادند. نتایج نشان داد که کیفیت حسابرسی اثر معنی‌دار و منفی بر بحران مالی و ارتباط بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد. همچنین، رابطه بین میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین ارتباطات سیاسی و بحران مالی یافت نشد. ستایش و مهتری (۱۳۹۸)، مطالعه‌ای در راستای تعیین الگویی جهت ارائه اطلاعات شرکت‌های ایرانی در قالب گزارشگری یکپارچه انجام دادند. بر اساس بررسی آنها، اجزای اصلی الگوی گزارشگری یکپارچه بدین شرح است: کلیات مبانی نظری (شامل اهداف، مخاطبان، ویژگی‌های کیفی اطلاعات، قیود و محدودیت‌ها)، رویکرد گزارشگری (مبتنی بر اصول و یا مبتنی بر قانون)، اجباری یا اختیاری بودن افشای اطلاعات مندرج در گزارش، مسئول تدوین استانداردها، مسئول تهیه و ارائه گزارش، تقبل هزینه‌های گزارش، دوره گزارشگری، عناصر و ابعاد گزارش، شکل گزارش، نحوه انتشار گزارش، نوع شرکت‌ها و مسئول اعتباربخشی گزارش. حیدری و همکاران (۱۳۹۵) با در نظر گرفتن ۹۹ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ به بررسی اثر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی با رویکرد الگوسازی معادلات ساختاری پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد با افزایش کیفیت خدمات حسابرسی، تعارضات نشأت‌گرفته از تفکیک مالکیت از مدیریت، شامل هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی، کاهش می‌یابند. همچنین، بر اساس نتیجه دیگر، افزایش هزینه‌های نمایندگی، افزایش سطح عدم تقارن اطلاعاتی را به همراه دارد.

به طور کلی، با مرور پیشینه پژوهش، شواهدی کسب می‌گردد که بیانگر نقش مهم گزارشگری یکپارچه و اطلاعات افشا شده در آن، به‌ویژه در بسترهایی با شفافیت پایین و مشکلات نمایندگی بالا، به عنوان ابزاری مؤثر برای ارتقای شفافیت، کاهش تضاد منافع و بهبود کیفیت گزارشگری مالی و غیرمالی شرکت‌ها است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش جاری از نظر هدف، کاربردی بوده و طرح آن از نوع شبه تجربی و با اتکاء بر اطلاعات پس‌رویدادی یا آرشیوی می‌باشد. مبانی نظری و تجربی مطالعه از طریق روش کتابخانه‌ای تدوین گردیده است. داده‌های مورد نظر این پژوهش از نرم افزار ره‌آورد نوین و سایت کدال جمع‌آوری شده

است. به منظور بررسی و تحلیل فرضیه‌های مطرح شده مطابق با مبانی نظری، از رویکرد رگرسیونی حداقل مربعات معمولی^{۴۳} با استفاده از نرم افزارهای استاتا (نسخه ۱۷) و ایویوز (نسخه ۱۳) استفاده شده است. جامعه آماری شامل تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به غیر از بانک‌ها و مؤسسات مالی (به دلیل متفاوت بودن افشای مالی و ساختارهای حاکمیتی آنها نسبت به سایر صنایع) است که دارای شرایط ذیل می‌باشند:

- (۱) از سال ۱۳۹۵ تا سال ۱۴۰۲ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
  - (۲) پایان سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند هر سال باشد.
  - (۳) طی این سال‌ها تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداده باشند.
  - (۴) اطلاعات مالی مورد نیاز آنها در دسترس باشد.
  - (۵) توقف معاملاتی بیش از شش ماه در مورد سهام شرکت اتفاق نیفتاده باشد.
- در نهایت ۱۶۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.
- برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل‌های رگرسیونی زیر استفاده می‌شود. به نحوی که مدل ۱ برای بررسی فرضیه اول، مدل ۲، برای بررسی فرضیه دوم و مدل‌های ۲ و ۳ برای بررسی فرضیه سوم مورد توجه واقع شده‌اند.

مدل (۱)

$$AGC_{it} = \beta_0 + \beta_1 IRQ_{it} + \beta_2 BS_{it} + \beta_3 LIQ_{it} + \beta_4 BTM_{it} + \beta_5 size_{it} + Fixed\_Year + Fixed\_Industry + \varepsilon_{it}$$

مدل (۲)

$$AQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 IRQ_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_3 LOSS_{it} + \beta_5 BTM_{it} + \beta_8 Age_{it} + \beta_9 Growth_{it} + Fixed\_Year + Fixed\_Industry + \varepsilon_{it}$$

مدل (۳)

$$AGC_{it} = \beta_0 + \beta_1 IRQ_{it} + \beta_2 AQ_{it} + \beta_3 BS_{it} + \beta_4 LIQ_{it} + \beta_5 BTM_{it} + \beta_6 Size_{it} + Fixed\_Year + Fixed\_Industry + \varepsilon_{it}$$

که در آنها؛

AGC، هزینه نمایندگی؛ IRQ، کیفیت گزارشگری یکپارچه؛ AQ، کیفیت حسابرسی؛ BS، اندازه هیأت مدیره؛ LIQ، نقدینگی؛ BTM، فرصت‌های رشد؛ Size، اندازه شرکت؛ LEV، اهرم؛ ROA، بازده دارایی‌ها؛ Loss، زیان؛ Age، سن شرکت و Growth، رشد فروش می‌باشند.

۳-۱. متغیرهای پژوهش

در این مطالعه متغیر وابسته، هزینه نمایندگی مربوط به قرارداد بین مدیران و سهامداران بوده که برای سنجش آن به پیروی از اوینگ و همکاران (۲۰۲۱) و فغانی و پهلوان (۱۳۹۷) از پروکسی جریان‌های نقدی آزاد (FCF)^{۴۴} استفاده شده است. جریان‌های نقدی آزاد یک شاخص رشد می‌باشد. برای بدست آوردن آن ابتدا کیوتوبین^{۴۵} محاسبه می‌گردد. سپس، چنانچه کیوتوبین کمتر از یک باشد، جریان‌های نقدی آزاد برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر می‌شود. ارزش بالاتر بیانگر هزینه نمایندگی (مرتبط با جریان نقدی آزاد) بیشتر می‌باشد. کیوتوبین از طریق جمع ارزش بازار سهام و ارزش دفتری کل بدهی‌ها تقسیم بر مجموع ارزش دفتری بدهی‌ها بدست می‌آید. این نسبت معیاری از عملکرد مدیریت است و چنانچه مدیریت عملکرد ضعیفی داشته باشد، تصمیماتی را اتخاذ می‌نماید که هزینه‌های نمایندگی را افزایش خواهد داد (علی‌محمدی و همکاران، ۱۳۹۳). مطابق با پژوهش کاپلان و زینگالاس^{۴۶} (۱۹۹۷) زمانی که مقدار کیوتوبین کمتر از یک باشد، معمولاً شرکت با محدودیت نقدی مواجه است و فرصت‌های سرمایه‌گذاری سودآور در دسترس ندارند. همچنین، مایرز و ماجلوف^{۴۷} (۱۹۸۴) نشان دادند که کیوتوبین کمتر از یک بیانگر وضعیت نقدینگی مازاد و نبود فرصت‌های رشد مطلوب است که در این شرایط مدیران ممکن است منابع آزاد شده را صرف پروژه‌های غیر سودآور یا منافع شخصی خود کنند. این موضوع منجر به افزایش هزینه‌های نمایندگی می‌شود، زیرا مدیران انگیزه دارند از نقدینگی آزاد برای رفتارهای فرصت‌طلبانه بهره ببرند (جانسون و همکاران^{۴۸}، ۱۹۹۶).

متغیر مستقل، کیفیت گزارشگری یکپارچه (IRQ)^{۴۹} می‌باشد. برای اندازه‌گیری آن تبعیت از ریامو و همکاران (۲۰۲۰)^{۵۰} از رویکرد تحلیل محتوا^{۵۱} بر اساس چک‌لیست ارائه شده توسط پیستونی و همکاران (۲۰۱۸) استفاده شده است. مقوله‌ها و زیرمجموعه‌های آنها و همچنین نحوه امتیازدهی به هریک به صورت خلاصه در نگاره ۱ ارائه شده است. جمع امتیاز هر گزارش یکپارچه در صورت داشتن بالاترین سطح کیفیت افشا، ۷۵ می‌باشد. در نهایت به منظور کوچک و همگن کردن داده‌ها، امتیاز بدست آمده برای هر شرکت در هر سال بر حداکثر امتیاز (۷۵) تقسیم می‌شود و نسبتی از معیار صفر و یک بدست می‌آید. هرچه امتیاز کسب شده به عدد یک نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده کیفیت بالای گزارش یکپارچه ارائه شده می‌باشد.

نگاره ۱: مدل امتیازدهی IRQ

زمینه گزارش	عناصر محتوا	اطمینان بخشی و قابلیت اتکاء	شکل گزارش
وجود آیتم = ۱؛ عدم وجود = ۰	بالاترین کیفیت = ۵؛ عدم وجود = ۰	وجود آیتم = ۱؛ عدم وجود = ۰	بالاترین کیفیت = ۵؛ عدم وجود = ۰
۱. انگیزه‌های پذیرش فرایند ارزش‌آفرینی در گزارش یکپارچه ۲. اهداف پیگیری شده توسط گزارشگری یکپارچه ۳. ذی‌نفعان این گزارش ۴. مدیریت هزینه در فرایند تهیه گزارش یکپارچه ۵. تعهد مدیر عامل ۶. عنوان گزارش ۷. ثبات رویه در تهیه گزارش یکپارچه و پیروی از استانداردهای افشا	۱. دیدگاه کلی سازمان و محیط خارجی ۲. مدل تجاری (کسب و کار) ۳. ریسک‌ها و فرصت‌ها ۴. استراتژی و تخصیص منابع ۵. حاکمیت شرکتی ۶. عملکرد ۷. چشم‌انداز ۸. مبنای ارائه ۹. سرمایه‌ها ۱۰. فرایند ایجاد ارزش	۱. حسابرسی داخلی انجام شده است ۲. حسابرسی مستقل صورت گرفته است ۳. دریافت تقدیر و پاداش بابت گزارشگری یکپارچه	۱. خوانایی و شفافیت گزارش ۲. خلاصه بودن گزارش ۳. قابلیت دسترسی به گزارش (دسترس‌پذیری سند)
بالاترین امتیاز = ۷	بالاترین امتیاز = ۵۰	بالاترین امتیاز = ۳	بالاترین امتیاز = ۱۵
بیشترین امتیاز قابل کسب هر گزارش = ۷۵			

منبع: چک لیست ارائه شده توسط پیستونی (۲۰۱۸)

همچنین، در مطالعه حاضر، کیفیت حسابرس (AQ)^{۵۲} به عنوان متغیر میانجی مد نظر قرار گرفته و جهت ارزیابی آن پروکسی‌های اندازه مؤسسه حسابرسی، رتبه مؤسسه حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و حق‌الزحمه حسابرسی استفاده شده است که در نهایت امتیاز این پروکسی‌ها با استفاده از رویکرد تحلیل عاملی^{۵۳} با یکدیگر ادغام و یک شاخص واحد برای کیفیت حسابرسی ارائه شد. استفاده از تحلیل عاملی برای ساخت شاخص کیفیت حسابرسی این مزیت را دارد که امکان ترکیب چندین معیار مختلف در یک شاخص واحد را فراهم می‌کند و از این طریق می‌توان ابعاد

مختلف کیفیت حسابرسی را در نظر گرفت. همچنین، این روش امکان مقایسه بهتر بین شرکت‌ها را فراهم می‌کند و با استفاده از چندین معیار به جای یک معیار منفرد، خطای اندازه‌گیری را کاهش می‌دهد. در ادامه پروکسی‌های کیفیت حسابرسی و نحوه اندازه‌گیری آنها ارائه شده است.

- اندازه مؤسسه حسابرسی (Size): مؤسسات حسابرسی بزرگتر به دلیل دسترسی به منابع و امکانات بیشتر برای آموزش حسابسان خود و انجام آزمون‌های مختلف، خدمات حسابرسی باکیفیت‌تری را ارائه می‌دهند (واعظ و همکاران، ۱۳۹۳). علاوه بر این، مؤسسات حسابرسی بزرگتر نسبت به سایر مؤسسه‌ها استقلال بیشتری داشته و می‌توانند خدمات باکیفیت‌تری ارائه نمایند. اندازه مؤسسه حسابرسی یک متغیر موهوم بوده و در سالهایی که شرکت توسط سازمان حسابرسی، حسابرسی شده است عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر اختصاص یافته است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵؛ حساس یگانه و آذین‌فر، ۱۳۸۹).

- رتبه حسابرس (Rate): اگر مؤسسه حسابرسی، از مؤسسات حسابرسی رتبه الف باشد، برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر خواهد بود (فهم‌نژاد و زمانی، ۱۳۹۹). رتبه اعتباری و امتیاز کنترل کیفیت حسابرسی هر مؤسسه حسابرسی از طریق وبسایت جامعه حسابداران رسمی قابل دسترس خواهد بود.

- دوره تصدی حسابرس (Tenure): هرچه دوره تصدی حسابرس بیشتر باشد، شناخت او از صاحبکار بالاتر رفته و موجب افزایش کیفیت حسابرسی خواهد شد. جهت تعیین این متغیر، چنانچه مؤسسه حسابرسی بیش از چهار سال به صورت مدارم حسابرسی شرکت صاحبکار را انجام داده باشد، دوره تصدی مؤسسه حسابرسی برابر با یک و در غیر این صورت صفر خواهد شد (خدامی‌پور و همکاران، ۱۳۹۲).

- حق‌الزحمه حسابرس (Fee): با افزایش سطح دانش حسابران مؤسسه حسابرسی، اعتبار مؤسسه نیز در سطح صنعت افزایش خواهد یافت. این اعتبار منجر به افزایش بازدهی در قالب حق‌الزحمه برای مؤسسه حسابرسی خواهد شد (واعظ، ۱۳۹۳). لذا، افزایش حق‌الزحمه حسابرسی می‌تواند نشان‌دهنده افزایش کیفیت حسابرسی باشد. این متغیر بر اساس لگاریتم طبیعی حق‌الزحمه حسابرسی بدست می‌آید (سید نژاد فهم و زمانی، ۱۳۹۹).

علاوه بر این، متغیرهای کنترلی مدل اول و سوم به تبعیت از اوبنگ و همکاران (۲۰۲۱) عبارتند

از:

- اندازه شرکت (Size): عبارت است از لگاریتم طبیعی مجموعه دارایی‌ها. شرکت‌های بزرگ

به دلیل صرفه‌جویی مقیاس در نظارت ممکن است هزینه نمایندگی کمتری داشته باشند (سینگ و دایویدسون، ۲۰۰۳). در مقابل، شرکت‌های بزرگ‌تر معمولاً ساختار سازمانی پیچیده‌تر و لایه‌های مدیریتی بیشتری داشته و نظارت و کنترل بر رفتار مدیران سخت‌تر می‌شود. لذا، فرصت‌های بیشتری برای بروز تضاد منافع یا سوءاستفاده فراهم شود که هزینه نمایندگی را افزایش می‌دهد (گارائینا و کایکوا^{۵۴}، ۲۰۱۶).

- نقدینگی^{۵۵} (LIQ): نسبت نقدینگی از تقسیم دارایی‌های جاری بر بدهی‌های جاری بدست می‌آید. مدیران در صورت در اختیار داشتن منابع نقدی زیاد، ممکن است به سرمایه‌گذاری‌های ناکارآمد یا مصارف شخصی از منابع شرکت که از مهمترین مصادیق هزینه نمایندگی است، اقدام کنند (جنسن، ۱۹۸۶). به علاوه، چنانچه مدیران با کمبود نقدینگی مواجه باشند ممکن است برای پوشش این کمبود تصمیمات پُریسکی را اتخاذ نمایند. که این امر می‌تواند به افزایش هزینه‌های نمایندگی منجر شود (مایرز و ماجولف، ۱۹۸۴).

- فرصت‌های رشد^{۵۶} (BTM): برابر است با ارزش دفتری شرکت تقسیم بر ارزش بازار شرکت. در صورت افزایش فرصت‌های رشد مدیران ممکن است در پروژه‌های پُریسک‌تری سرمایه‌گذاری نمایند که این موضوع منجر به افزایش هزینه‌های نمایندگی می‌شود (فلوراکیس^{۵۷}، ۲۰۰۸).

- اندازه هیأت مدیره^{۵۸} (BS): یعنی، تعداد اعضای هیأت مدیره شرکت. با افزایش اندازه هیأت مدیره، کارایی گروه به دلیل افزایش عدم هماهنگی کاهش یافته و این امر اغلب منجر به استفاده نادرست از منابع شرکت می‌شود و به تبع هزینه نمایندگی افزایش خواهد یافت (چائودهاری^{۵۹}، ۲۰۲۲).

و به تبعیت از آسانته‌آپیا (۲۰۲۰)، طاهری و قبادی‌اسکی (۱۴۰۲)، کیانی و شاکرمی (۱۴۰۱) و رضایی و همکاران (۱۳۹۸) متغیرهای کنترلی مدل دوم به شرح ذیل می‌باشند؛

- اهرم^{۶۰} (Lev): از طریق تقسیم کل بدهی‌ها بر ارزش دفتری مجموعه دارایی‌ها محاسبه می‌گردد. نسبت اهرمی می‌تواند به عنوان شاخصی برای اهمیت محدودیت‌های قراردادی از جمله افشای اطلاعات با کیفیت بین شرکت و بستانکاران مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین، با افزایش اهرم مالی تمایل شرکت‌ها به اطمینان‌بخشی بهتر اطلاعات با حسابرسی مستقل باکیفیت افزایش می‌یابد (بروی و ویل^{۶۱}، ۲۰۰۸).

- بازده دارایی‌ها^{۶۲} (ROA): از طریق تق

- سیم سود عملیاتی بر کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود. بازده دارایی‌های بالاتر شرکت بیانگر

عملکرد مالی مناسب آن است (رز و همکاران، ۲۰۱۳). شرکت‌های با عملکرد مالی بهتر، معمولاً منابع بیشتری برای پرداخت هزینه حسابرسی با کیفیت بالا دارند که می‌تواند منجر به کیفیت بالاتر حسابرسی شود (فرانسیکس^{۶۳}، ۲۰۰۴).

- زیان شرکت (Loss): یک متغیر مصنوعی بوده و اگر شرکتی در دوره مورد نظر زیان‌ده بوده باشد به آن عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر اختصاص خواهد یافت. هارلی و همکاران^{۶۴} (۲۰۲۱) نشان دادند که مدیران به دلیل زیان‌گریزی، هنگام مواجهه با احتمال زیان، برای افزایش انعطاف در گزارشگری به سمت انتخاب حسابرسی با کیفیت پایین‌تر گرایش پیدا می‌کنند.

- فرصت‌های رشد^{۶۵} (BTM): عبارت است از ارزش دفتری شرکت تقسیم بر ارزش بازار شرکت. شرکت‌های دارای فرصت رشد بالا برای جذب منابع مالی بیشتر، مستعد انجام حسابرسی با کیفیت‌تر هستند تا ریسک اطلاعاتی خود را کاهش دهند (زیجیل و واریسول^{۶۶}، ۲۰۱۰).

- سن شرکت^{۶۷} (Age): یعنی، تعداد سال‌های فعالیت شرکت. شرکت‌های با سن بیشتر معمولاً در معرض نظارت عمومی بیشتری قرار دارند و انگیزه‌های قوی‌تری برای حفظ شهرت خود دارند. بنابراین، آن‌ها اغلب از خدمات شرکت‌های حسابرسی معتبرتر و با کیفیت‌تری استفاده می‌کنند (هاباش و القامادی^{۶۸}، ۲۰۱۷).

- رشد فروش^{۶۹} (Growth): برابر است با فروش سال جاری منهای فروش سال گذشته تقسیم بر فروش سال گذشته. افزایش رشد فروش می‌تواند پیچیدگی و ریسک بیشتری را به فرآیند گزارشگری مالی وارد کند؛ زیرا این شرکت‌ها معمولاً رشد فروش خود را از طریق ورود به بازارهای جدید یا تغییر ساختار سازمانی افزایش می‌دهند. این افزایش در حجم و تنوع عملیات مالی، پیچیدگی بیشتری را در ثبت، طبقه‌بندی و گزارش اطلاعات مالی ایجاد می‌کند. در چنین شرایطی، حسابرسی با کیفیت بالا برای اطمینان از صحت و قابلیت اتکای صورت‌های مالی و جلوگیری از تحریف‌های بااهمیت، بسیار ضروری است (دی‌فوند و ژانگ^{۷۰}، ۲۰۱۴).

همچنین، به دلیل تعدد صنایع و سال‌های مورد رسیدگی، اثرات ثابت سال و صنعت نیز در مدل‌های مزبور کنترل شده است.

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. آمار توصیفی

همانطور که در نگاره ۲ ارائه شده است، میانگین متغیر کیفیت گزارشگری یکپارچه ۰/۳۸ بوده

که نشان می‌دهد، اطلاعات مالی و غیر مالی افشا شده شرکت‌های نمونه به طور متوسط حدود ۳۶ درصد از معیارهای گزارشگری یکپارچه را پوشش می‌دهند. حداقل و حداکثر مقدار این متغیر به ترتیب «۰/۳۰» و «۰/۴۶» بوده که بیانگر این است که حتی ضعیف‌ترین شرکت در این زمینه، حدود ۳۰ درصد از معیارها را رعایت می‌کند. ولی بیشترین امتیاز کیفیت گزارشگری اختلاف معنی‌داری با بالاترین امتیاز قابل کسب (یعنی ۷۵ امتیاز) بر اساس چک‌لیست پیستونی و همکاران (۲۰۱۸) دارد. اختلاف مزبور به دلیل عدم پذیرش چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه و تهیه این گزارش توسط شرکت‌های ایرانی می‌باشد.

در خصوص کیفیت حسابرسی، حداکثر و حداقل سطح کیفیت حسابرسی به ترتیب ۲/۹۹ و ۱/۸۲- می‌باشد. در خصوص منفی شدن شاخص کیفیت حسابرسی برای برخی از شرکت‌ها که با استفاده از روش تحلیل عاملی محاسبه شده است، لازم به توضیح است که این موضوع یک نتیجه طبیعی از فرآیند تحلیل عاملی است. در این روش، شاخص نهایی یک متغیر استاندارد شده با میانگین صفر است که مقادیر مثبت نشان‌دهنده کیفیت بالاتر از میانگین و مقادیر منفی بیانگر کیفیت پایین‌تر از میانگین نمونه هستند. باید توجه داشت که منفی بودن شاخص به معنای «کیفیت حسابرسی منفی» نیست، بلکه صرفاً نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی در آن شرکت‌ها نسبت به میانگین نمونه در سطح پایین‌تری قرار دارد. این موضوع از ماهیت استانداردسازی داده‌ها در تحلیل عاملی ناشی می‌شود که در آن، توزیع داده‌ها حول میانگین صفر شکل می‌گیرد و طبیعتاً بخشی از مشاهدات مقادیر منفی خواهند داشت. بنابراین، منفی بودن شاخص کیفیت حسابرسی برای برخی شرکت‌ها به هیچ وجه ایرادی در پژوهش محسوب نمی‌شود و صرفاً نشان‌دهنده موقعیت نسبی آن شرکت‌ها در مقایسه با میانگین نمونه است.

همچنین، یک متغیر با واریانس (پراکندگی) بیشتر، بازه تغییرات وسیع‌تری داشته و اطلاعات بیشتری درباره‌ی رابطه‌اش با متغیر وابسته فراهم می‌کند. در نتیجه، ممکن است اثر آماری قابل تشخیص‌تری داشته باشد. همچنین، رگرسیون حداقل مربعات معمولی قادر است اثر آنها را بهتر تخمین بزند (وولدریج^{۷۱}، ۲۰۱۵). نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد، بیشترین مقدار انحراف معیار در بین متغیرهای مربوط به مدل ۱ متعلق به نقدینگی می‌باشد که نشان می‌دهد نقدینگی بیشترین پتانسیل را بر هزینه نمایندگی شرکت دارد. در مقابل، فرصت‌های رشد کمترین مقدار انحراف معیار را داشته و بیانگر حداقل تأثیر این متغیر بر هزینه نمایندگی شرکت بوده است. در مدل ۲ بیشترین مقدار انحراف معیار مربوط به سن شرکت می‌باشد. لذا، سن شرکت بیشترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسی

شرکت دارد. در مقابل، کمترین مقدار انحراف معیار متعلق به بازده دارایی‌ها بوده و بیانگر حداقل تأثیر این متغیر بر کیفیت حسابرسی شرکت می‌باشد.

نگاره ۲: آمار توصیفی

متغیر	نماد	حداکثر	حداقل	میانگین	انحراف معیار	احتمال چارک-بر
جریان نقدی آزاد	FCF	۱/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۳	۰/۱۸	۰/۰۰
کیفیت گزارشگری یکپارچه	IRQ	۰/۵۲	۰/۲۵	۰/۳۸	۰/۰۵	۰/۳۰
کیفیت حسابرسی	AQ	۲/۹۹	-۱/۸۲	۰/۰۱	۱/۰۲	۰/۰۰
اندازه هیأت مدیره	BS	۷/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۲۵	۰/۲۲	۰/۰۰
نقدینگی	LIQ	۱۴/۳۱	۰/۳۲	۲/۰۰	۱/۷۹	۰/۰۰
فرصت‌های رشد	BTM	۱/۳۳	-۰/۲۵	۰/۳۲	۰/۲۸	۰/۰۰
اندازه شرکت	Size	۲۰/۴۶	۱۲/۶۵	۱۵/۷۵	۱/۷۰	۰/۰۰
اهرم	LEV	۱/۰۰	۰/۰۵	۰/۴۹	۰/۲۰	۰/۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۶۴	-۰/۱۵	۰/۲۰	۰/۱۶	۰/۰۰
سن شرکت	Age	۶۶/۹۰	۸/۱۰	۳۹/۵۵	۱۴/۵۶	۰/۰۰
رشد فروش	Growth	۲/۹۲	-۰/۶۴	۰/۵۲	۰/۴۹	۰/۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

علاوه براین، نتایج آزمون چارک-بر نشان داد که احتمال آماره این آزمون برای همه متغیرها کمتر از ۵٪ می‌باشد. لذا، متغیرهای پژوهش نرمال نیستند ولی با توجه به حجم نمونه مورد مطالعه، این مسأله قابل اغماض می‌باشد.

۲-۴. نتایج آزمون فرضیه‌ها

برای جلوگیری از رگرسیون کاذب لازم است قبل از برآورد مدل، مانایی متغیرها با استفاده از آزمون ریشه واحد را مورد بررسی قرار گیرد (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۸؛ ۲۸۷). لذا، در ابتدا مانایی متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون لوین، لین و چو^{۷۲} مورد آزمون قرار گرفت. نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد نشان داد که هیچ‌کدام از متغیرها دارای ریشه واحد نیستند. به عبارت دیگر

متغیرهای پژوهش مانا می‌باشند. همچنین، در داده‌های ترکیبی (پانل) قبل از برآورد مدل لازم است که الگوی مناسب برآورد مدل از طریق آزمون آزمون‌های مربوط مشخص شود. در این مطالعه اثرات ثابت سال و صنعت در مدل کنترل شده اند، لذا لزومی به انجام آزمون‌های انتخاب الگوی مناسب برای برآورد مدل نیست (افلاطونی، ۱۴۰۰؛ ۳۶۶). در نهایت مدل‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش با استفاده از رویکرد تصحیح خوشه‌ای یکطرفه برآورد شدند.

در راستای آزمون فرضیه اول پژوهش، مدل ۱ با استفاده از رویکرد حداقل مربعات معمولی برآورد گردید. بر اساس نتایج ارائه شده در نگاره ۳، از آنجا که سطح معنی‌داری آماره F کمتر از ۵ درصد (۰/۰۰) می‌باشد، لذا استدلال می‌شود که مدل مزبور معنی‌دار می‌باشد. ضریب تعیین بدست آمده «۰/۳۳» می‌باشد که بیانگر این است که متغیرهای توضیحی ۳۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. ضریب متغیر کیفیت گزارشگری یکپارچه و سطح معنی‌داری آن به ترتیب «۰/۰۷-» و «۰/۰۳» است. لذا، بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی رابطه معنی‌دار و منفی برقرار می‌باشد. از این‌رو، فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته شده و بهبود کیفیت گزارشگری یکپارچه منجر به کاهش هزینه نمایندگی می‌شود. لازم به ذکر است، آماره‌های t گزارش شده در جدول نتایج با استفاده از خطای استاندارد مقاوم^{۷۳} و با تعدیل برای خوشه‌بندی بر اساس سال محاسبه شده‌اند. این روش محافظه‌کارانه‌تر از روش معمول است و معمولاً منجر به خطای استاندارد بزرگتر و در نتیجه آماره t کوچکتر می‌شود. این رویکرد برای کنترل ناهمسانی واریانس و همبستگی سریالی احتمالی در خطاها استفاده شده است.

نگاره ۳: نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
کیفیت گزارشگری یکپارچه	IRQ	-۰/۰۷	۰/۰۲	-۲/۸۴	۰/۰۳
اندازه هیأت مدیره	BS	-۰/۰۲	۰/۰۱	-۱/۵۵	۰/۱۸
نقدینگی	LIQ	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	-۲/۰۴	۰/۰۹
فرصت‌های رشد	BTM	۰/۴۰	۰/۱۶	۲/۵۰	۰/۰۵
اندازه شرکت	Size	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۴	-۰/۷۳	۰/۵۰
ضریب ثابت	-Cons	۰/۱۸	۰/۲۴	۰/۷۵	۰/۴۸

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
ضریب تعیین (R^2)	۰/۳۳	تعداد مشاهدات	۹۲۸		
آماره F	۱۲/۵۷	سطح معنی‌داری آماره F	۰/۰۰		

منبع: یافته‌های پژوهشگر

علاوه بر این، درون‌زایی متغیر مستقل (کیفیت گزارشگری یکپارچه) با استفاده از رویکرد حداقل مربعات دومرحله‌ای^{۷۴} و در نظر گرفتن میانگین سال-صنعت متغیر مزبور به عنوان متغیر ابزاری بررسی شد. باتوجه به اینکه سطح آماره‌های دوربین و وو-هاسمن بیشتر از ۵ درصد می‌باشند لذا متغیر کیفیت گزارشگری یکپارچه مشکل درون‌زایی نداشته و نتایج حاصل از برآورد مدل ۱ با استفاده از رویکرد حداقل مربعات معمولی قابل اتکاء می‌باشد. نتایج مربوط به بررسی مسأله درون‌زایی متغیر مستقل در نگاره ۴ ارائه شده است.

نگاره ۴: نتایج بررسی درون‌زایی متغیر مستقل در مدل ۱

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معنی‌داری
کیفیت گزارشگری یکپارچه	IRQ	۱/۱۶	۰/۹۵	۱/۲۲	۰/۲۲
اندازه هیأت مدیره	BS	-۰/۰۲	۰/۰۲	-۰/۹۵	۰/۳۴
نقدینگی	LIQ	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۳	-۱/۱۷	-۰/۰۱
فرصت‌های رشد	BTM	۰/۴۰	۰/۰۲	۱۶/۶۲	۰/۰۰
اندازه شرکت	Size	-۰/۰۲	۰/۰۱	-۱/۴۴	۰/۱۵
آماره دوربین	Durbin	۱/۹۲			
سطح معنی‌داری آماره دوربین	Durbin (p-value)	۰/۱۶			
آماره وو هاسمن	Wu-Hausman	۱/۸۵			
سطح معنی‌داری آماره وو هاسمن	Wu-Hausman (p-value)	۰/۱۷			

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جهت بررسی فرضیه دوم پژوهش، مدل ۲ با استفاده از رویکرد حداقل مربعات معمولی برآورد و نتایج در نگاره ۵ به شرح ذیل ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آماره F کمتر از ۵ درصد (۰/۰۰) می‌باشد، لذا مدل مزبور به طور کلی معنی‌دار است. ضریب تعیین مربوط به برآورد مدل ۲، «۰/۲۶» می‌باشد که نشان‌دهنده این است که متغیرهای توضیحی ۲۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. ضریب متغیر کیفیت گزارشگری یکپارچه و سطح معنی‌داری آن به ترتیب «۵/۱۰» و «۰/۰۰۱» است. بنابراین، نتیجه گرفته می‌شود که افزایش کیفیت گزارشگری یکپارچه منجر به بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد. لذا فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود.

نگاره ۵: نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
کیفیت گزارشگری یکپارچه	IRQ	۵/۱۰	۰/۷۳	۶/۹۲	۰/۰۰۱
اهرم	LEV	۰/۷۴	۰/۲۷	۲/۷۱	۰/۰۴
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۴۶	۰/۳۶	۱/۲۹	۰/۲۵
زیان	Loss	۰/۲۴	۰/۳۷	۰/۶۵	۰/۵۴
فرصت‌های رشد	BTM	۰/۲۶	۰/۱۵	۱/۷۴	۰/۱۴
سن شرکت	Age	-۰/۰۰۰۳	۰/۰۰۲	-۰/۱۵	۰/۸۸
رشد فروش	Growth	-۰/۰۰۸	۰/۰۹	-۰/۹۳	۰/۳۹
ضریب ثابت	-Cons	-۳/۶۱	۰/۲۸	-۱۲/۶۹	۰/۰۰
ضریب تعیین (R^2)	۰/۲۶	تعداد مشاهدات	۵۸۷		
آماره F	۵/۷۱	سطح معنی داری آماره F	۰/۰۰		

منبع: یافته‌های پژوهشگر

درون‌زایی متغیر کیفیت گزارشگری یکپارچه در مدل ۲ نیز با استفاده از رویکرد حداقل مربعات دومرحله‌ای و در نظرگرفتن میانگین سال-صنعت متغیر مزبور به عنوان متغیر ابزاری ارزیابی شد. نتایج حاصل بیانگر عدم درون‌زا بودن متغیر مزبور در مدل ۲ می‌باشد. نتایج حاصل در نگاره ۶ ارائه شده است.

نگاره ۶: نتایج بررسی درون‌زایی متغیر مستقل در مدل ۲

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معنی‌داری
کیفیت گزارشگری یکپارچه	IRQ	-۱/۶۰	۶/۶۳	-۰/۲۴	۰/۸۰
اهرم	LEV	۰/۹۳	۰/۳۳	۲/۷۶	۰/۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۷۱	۰/۴۶	۱/۵۳	۰/۱۲
زیان	Loss	۰/۳۰	۰/۱۹	۱/۵۴	۰/۱۲
فرصت‌های رشد	BTM	۰/۳۹	۰/۲۲	۱/۷۰	۰/۰۸
سن شرکت	Age	۰/۰۰۱	۰/۰۰۳	۰/۳۰	۰/۷۶
رشد فروش	Growth	-۰/۱۲	۰/۰۹	-۱/۴۰	۰/۱۶
آماره دوربین	Durbin	۱/۱۴			
سطح معنی‌داری آماره دوربین	Durbin (p-value)	۰/۲۸			
آماره وو هاسمن	Wu-Hausman	۱/۰۷			
سطح معنی‌داری آماره وو هاسمن	Wu-Hausman (p-value)	۰/۳۰			

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جهت بررسی فرضیه سوم و در نظر گرفتن متغیر کیفیت حسابرسی به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی، مدل ۳ با استفاده از رویکرد حداقل مربعات معمولی برآورد گردید. سپس، با استفاده از آزمون سوبل و با لحاظ کردن ضریب و خطای استاندارد متغیر کیفیت گزارشگری یکپارچه در برآورد مدل ۲ و همچنین ضریب و خطای استاندارد متغیر کیفیت حسابرسی بدست آمده از برآورد مدل ۳ فرضیه سوم بررسی شد. نتایج ارائه شده در نگاره ۷ نشان‌دهنده مثبت بودن ضریب کیفیت حسابرسی و معنی‌دار بودن آن می‌باشد. به این معنی که افزایش کیفیت حسابرسی منجر به افزایش هزینه نمایندگی گردد. تأثیر مثبت کیفیت حسابرسی بر هزینه نمایندگی ممکن است به این دلیل باشد که حسابرسی مستقل باکیفیت، مشکلات پنهان و تحریف‌های مالی بیشتری را کشف و افشا می‌کند. در کوتاه‌مدت، این افشاگری‌های بیشتر منجر به

افزایش هزینه‌های نمایندگی می‌شود، زیرا مدیران و ذی‌نفعان باید برای اصلاح رویه‌های نادرست، بهبود کنترل‌های داخلی و مدیریت تضاد منافع هزینه‌های بیشتری متحمل شوند. این افزایش در هزینه‌ها، به معنای کاهش کارایی یا عملکرد بدتر نیست، بلکه نشان‌دهنده افزایش شفافیت و نظارت مؤثرتر است (فرانسیس و همکاران^{۷۵}، ۲۰۰۵). در واقع، کیفیت حسابرسی به عنوان یک متغیر میانجی، نقش مهمی در فرآیند شفاف‌سازی و آشکارسازی مشکلات نمایندگی ایفا می‌کند. این فرآیند اگرچه در کوتاه‌مدت هزینه‌بر است، اما می‌تواند در بلندمدت به بهبود حاکمیت شرکتی و کاهش واقعی مشکلات نمایندگی منجر شود. در نتیجه، نقش میانجی کیفیت حسابرسی در این رابطه به معنای تقویت سازوکارهای نظارتی است که در بلندمدت به کاهش پایدار هزینه‌های نمایندگی منجر خواهد شد. بنابراین، کیفیت بالای حسابرسی می‌تواند با کشف دقیق‌تر تضاد منافع و سوءمدیریت‌ها، هزینه‌های نمایندگی پنهان را آشکار نموده و به عنوان میانجی در رابطه بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی عمل نماید.

همچنین، نتایج آزمون سوبل موید نقش میانجی کیفیت حسابرسی می‌باشد. به نحوی که، اولاً مقدار آماره سوبل از ۱/۹۶ (۲/۶۰) بیشتر بوده و ثانیاً سطح معنی‌داری آن کمتر از ۵ درصد (۰/۰۱) است. نتایج حاصل از آزمون سوبل در نگاره ۸ ارائه شده است. نتایج حاصل از آزمون‌های آرویان و گودمن نیز تأییدکننده نتایج آزمون سوبل می‌باشند. بنابراین، فرضیه سوم پژوهش نیز تأیید می‌گردد.

نگاره ۷: نتایج حاصل از برآورد فرضیه سوم بر اساس مدل ۳

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
کیفیت گزارشگری یکپارچه	IRQ	-۰/۲۴	۰/۱۰	-۲/۴۲	۰/۰۶۰
کیفیت حسابرسی	AQ	۰/۰۱۰	۰/۰۰۳	۲/۷۹	۰/۰۳۸
اندازه هیأت مدیره	BS	-۰/۰۲	۰/۰۱۱	-۱/۸۴	۰/۱۲
اندازه شرکت	Size	-۰/۰۰۸	۰/۰۰۹	-۰/۹۶	۰/۳۸
فرصت‌های رشد	BTM	۰/۴۲	۰/۱۸	۲/۳۱	۰/۰۶
نقدینگی	Liq	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	-۱/۴۹	۰/۱۹
ضریب ثابت	-Cons	۰/۲۳	۰/۱۴	۱/۵۴	۰/۱۸
ضریب تعیین (R^2)	۰/۳۳	تعداد مشاهدات	۶۰۹		
آماره F	۸/۵۷	سطح معنی‌داری F	۰/۰۰۰		

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نگاره ۸: نتایج حاصل از آزمون‌های سوبل، آرویان و گودمن

آزمون	آماره t	خطای استاندارد	سطح معنی‌داری
سوبل (Sobel test)	۲/۷۷	۰/۰۱	۰/۰۰۵
آرویان (Aroian test)	۲/۷۷	۰/۰۱	۰/۰۰۵
گودمن (Goodman test)	۲/۷۷	۰/۰۱	۰/۰۰۵

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۳-۴. تحلیل حساسیت

به منظور صحت‌سنجی و ارزیابی قابلیت اتکای نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش، آزمونی اضافی طراحی و اجرا شد. به نحوی که مدل ۲ و ۳ با استفاده از رویکرد بوت‌استرپ^{۷۶} مجدد برآورد و ضرایب و خطاهای استاندارد کسب شده برای آزمون سوبل به کار گرفته شد. همانطور که نگاره ۹ نشان می‌دهد، سطح معنی‌داری آماره t مربوط به آزمون سوبل کمتر از ۵ درصد است. لذا، نتایج حاصل با استفاده از رویکرد بوت‌استرپ نیز مؤید نقش میانجی‌گری کیفیت حسابرسی می‌باشد. همچنین، آماره‌های آزمون‌های آرویان و گودمن نیز تأییدکننده نتایج قبل می‌باشند.

نگاره ۹: نتایج حاصل از تحلیل حساسیت فرضیه سوم (آزمون‌های سوبل، آرویان و گودمن)

آزمون	آماره t	خطای استاندارد	سطح معنی‌داری
سوبل (Sobel test)	۱/۷۵	۰/۰۲	۰/۰۷
آرویان (Aroian test)	۱/۷۳	۰/۰۲	۰/۰۸
گودمن (Goodman test)	۱/۷۷	۰/۰۲	۰/۰۷

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با بهبود میزان و کیفیت افشای اطلاعات شرکتی، عدم تقارن اطلاعاتی کاهش می‌یابد و امکان نظارت بهتر سهامداران بر فعالیت‌های مدیران فراهم می‌شود. لذا، تضاد منافع بین سهامداران و مدیران کاهش و به تبع هزینه نمایندگی مربوطه نیز کاهش خواهد یافت. از این رو، بدیع‌ترین نوع گزارشگری شرکتی یعنی گزارشگری یکپارچه با افشای اطلاعات مالی و غیر مالی و برقراری ارتباط بین این

اطلاعات می‌تواند سطح افشا را ارتقا دهد. از این رو، مطالعه حاضر با تأکید بر نقش میانجی‌گری کیفیت حسابرسی به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی مربوط به قرارداد مدیران و سهامداران پرداخته است. در این راستا، اطلاعات ۱۶۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ مد نظر قرار گرفته است.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش نشان می‌دهد، گزارشگری یکپارچه می‌تواند هزینه نمایندگی را در سطح شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کاهش دهد. لذا، فرضیه اول پژوهش تأیید و نتیجه کسب شده با مطالعات اوبنگ و همکاران (۲۰۲۱) و بدری‌گمچی (۱۴۰۳) مطابقت دارد. همچنین، بر اساس نتیجه کسب شده از آزمون فرضیه دوم پژوهش، کیفیت بالای گزارشگری یکپارچه می‌تواند منجر به بهبود کیفیت حسابرسی شود. بنابراین، نتیجه آن با نتایج پژوهش لو و همکاران (۲۰۲۴) و ال‌ناشر (۲۰۱۶) همراستا می‌باشد. در خصوص فرضیه سوم نیز، نتایج نشان داد که کیفیت گزارشگری یکپارچه از طریق بهبود کیفیت حسابرسی می‌تواند بر تضاد منافع روابط نمایندگی اثر گذاشته و هزینه نمایندگی را کاهش دهد. لذا فرضیه سوم پژوهش نیز تأیید می‌گردد. این یافته‌ها را می‌توان در چارچوب نظریه نمایندگی و مفهوم شفافیت اطلاعاتی این‌گونه تفسیر کرد: گزارشگری یکپارچه با کیفیت بالا منجر به افزایش کیفیت حسابرسی می‌شود، زیرا حسابرسان با اطلاعات جامع‌تر و یکپارچه‌تری روبرو هستند که امکان بررسی دقیق‌تر را فراهم می‌کند. این افزایش کیفیت حسابرسی به نوبه خود باعث آشکار شدن مشکلات و تضادهای نمایندگی می‌شود که پیش از این پنهان بوده‌اند. باتوجه به بررسی‌های انجام شده ما، تاکنون مطالعه‌ای به بررسی نقش تعدیل‌گری کیفیت حسابرسی بر رابطه بین کیفیت گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی نپرداخته است، لذا امکان تطابق نتیجه کسب شده این فرضیه با مطالعات قبلی برقرار نیست.

به طور کلی، در کشور ایران تاکنون چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه پذیرفته نشده و گزارشی تحت عنوان گزارشگری یکپارچه ارائه نشده و اطلاعات مالی و غیر مالی در گزارش‌های متفاوتی افشا می‌گردند. با این وجود، با در نظر گرفتن اطلاعات مالی و غیر مالی ارائه شده، نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش و همچنین تئوری‌های زیربنای مربوط به گزارشگری یکپارچه مطرح شده در این مطالعه (تئوری نمایندگی و تئوری ذی‌نفعان)، می‌توان استنباط کرد که افشای اطلاعات مالی و غیر مالی و برقراری ارتباط بین آنها از یک طرف می‌تواند هزینه نمایندگی را کاهش داده و از طرف دیگر موجب بهبود کیفیت حسابرسی گردد. همچنین، تأثیر کیفیت افشای اطلاعات

مزبور بر هزینه نمایندگی می‌تواند از طریق بهبود کیفیت حسابرسی باشد. بر اساس تئوری نمایندگی، یکی از راه‌های کاهش تضاد منافع بین مدیران و مالکان و در حمایت از منافع مالکان، افشای اطلاعات مالی و غیرمالی شرکتی است. منطبق با تئوری ذی‌نفعان نیز برای اینکه شرکت‌ها نشان دادن فعالیت-هایشان را هم‌راستا با منافع ذی‌نفعان انجام داده‌اند و از این رو عدم تقارن اطلاعاتی و به تبع تضاد منافع را کاهش دهند باید اطلاعات شرکتی را با حساسیت بالایی افشا نمایند (اسدی و همکاران، ۱۴۰۳). از این رو، تئوری‌های زیربنا نیز از نتایج کسب شده حمایت می‌کنند.

با توجه نتایج کسب شده در این مطالعه که بر اساس اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده و تمرکز بر مزایای پذیرش و افشای گزارشگری یکپارچه در سایر کشورها به پژوهش‌گران توصیه می‌گردد که اولاً پژوهش‌های بیشتری جهت امکان‌سنجی و برقراری زیرساخت‌های لازم جهت پذیرش گزارش مزبور انجام دهند. ثانیاً با انجام مطالعاتی در راستای مزایای افشای گزارشگری یکپارچه برای شرکت‌ها، بازار سرمایه و به طور کلی ذی‌نفعان، آنان را به پذیرش و استفاده از گزارش مزبور ترغیب نمایند. همچنین، به شرکت‌ها و سازمانها پیشنهاد می‌شود که در خصوص بهبود کیفیت افشای اطلاعات مالی و غیر مالی و فراتر از آن برقراری ارتباط بین این اطلاعات با پذیرش گزارشگری یکپارچه اهتمام ورزند تا بتوانند هزینه‌های مرتبط با تضاد منافع نمایندگی را کاهش دهند. علاوه بر آن، اگرچه سازمان حسابرسی در تدوین و اجرای نهایی پیش‌نویس‌های ۱ و ۲ استانداردهای گزارشگری پایداری، با تمرکز بر افشای شفاف اطلاعات غیرمالی و ایجاد بستر مناسب، گام‌های مؤثری در ارتقای کیفیت گزارشگری غیرمالی و کاهش تضاد منافع برداشته است، اما به تدوین‌کنندگان استاندارد توصیه می‌شود برای نتایج بهتر، چارچوب گزارشگری یکپارچه بومی‌سازی شده و منطبق با شرایط محیطی و اقتصادی ایران را نیز تدوین نمایند.

محدودیت پژوهش حاضر عدم افشای گزارش یکپارچه توسط شرکت‌ها می‌باشد. لذا، برای انجام پژوهش در راستای اهداف تعریف‌شده ناچار به در نظر گرفتن اطلاعات افشا شده در گزارش‌های مختلف بودیم. در حالی که اگر اطلاعات در قالب گزارش یکپارچه ارائه شده بود، نتایج دقیق‌تری از انجام این مطالعه کسب می‌گردید. همچنین، این مسأله منجر به زمان‌بر بودن جمع‌آوری داده‌های مربوط به گزارشگری یکپارچه گردید. از این رو، برای صرفه‌جویی در زمان و محدود کردن نمونه مجبور به در نظر گرفتن داده‌ها در بازه زمانی ۶ ساله شدیم.

در نهایت به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌گردد (۱) مطالعه حاضر را با در نظر گرفتن پروکسی-های دیگری از هزینه نمایندگی مانند نسبت پرداخت سود تقسیمی، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت

هزینه‌های عملیاتی انجام دهند. (۲) پژوهشگران با انجام مطالعات کیفی مناسب، چک‌لیست بومی- سازی شده‌ای که منطبق بر شرایط اقتصادی، اجتماعی، حاکمیتی کشور ایران باشد جهت ارزیابی کیفیت گزارشگری یکپارچه تهیه کنند. (۳) پژوهشگران می‌توانند بررسی تطبیقی اثرگذاری افشای گزارشگری یکپارچه و گزارشگری پایداری بر هزینه نمایندگی انجام دهند. (۴) با توجه به یافته متناقض در خصوص تأثیر مثبت کیفیت حسابرسی بر هزینه نمایندگی برخلاف مبانی نظری و مطالعات پیشین، پیشنهاد می‌گردد این موضوع را با بررسی‌های عمیق‌تر با متدولوژی‌های متفاوت مورد توجه قرار دهند. (۵) نقش میانجی‌گری عوامل دیگر همچون حاکمیت شرکتی، فرهنگ سازمانی یا فناوری اطلاعات در رابطه بین گزارشگری یکپارچه و هزینه نمایندگی را بررسی نمایند. (۶) به بررسی تطبیقی فرضیه‌های مطرح در این پژوهش به تفکیک صنایع و بخش‌های مختلف انجام دهند.

یادداشت‌ها

1. Pigatto et al
2. Eccles & Krzus
3. International Integrated Reporting Council (IIRC)
4. Integrated Reporting (IR)
5. International Integrated Reporting Framework (IIRF)
6. Riberio et al
7. Pistioni et al
8. Eccles & Krzus
9. KPMG
10. Integrated Reporting Quality (IRQ)
11. Vitolla et al
12. Obeng et al
13. Jensen & Meckling
14. International Integrated Reporting Council website (IIRC website), available at: <https://integratedreporting.ifrs.org/resource/international-ir-framework/>
15. Sofian & Dumitru
16. Raimo et al
17. Content Analysis
18. Ang et al
19. Singh & Davidson
20. Hichri
21. Tahir et al
22. Ogoun & Perelayefa
23. Gul et al
24. Orlov & Zakharov
25. Velte
26. Fama & Jensen
27. Dalwai et al
28. Stiglitz & Weiss
29. Nicola et al
30. Donkor et al
31. Mitchell et al
32. Vaz et al
33. Vitolla et al
34. Huang & Zhang
35. Assurance
36. Kılıç et al
37. El Nashar
38. DeAngelo
39. Zhou et al
40. Barth et al
41. Lu et al, 2024
42. Appiagyei & Donkor
43. Ordinary Least Squares
44. Free Cash Flows
45. Tobin's Q
46. Kaplan & Zingales
47. Myers & Majluf
48. Johnson et al
49. Integrated Reporting Quality (IRQ)
50. Raimo et al

51. Content Analysis	52. Audit Quality (AQ)
53. Factor Analysis	54. Garanina and Kaikova
55. Liquidity	56. Growth Opportunities
57. Florackis	58. Board Size
59. Chaudhary	60. Leverage
61. Broye & Weill	62. Return on Assets
63. Francis	64. Hurley et al
65. Growth Opportunities	66. Zijl & Waresul
67. Firm Age	68. Habbash & Alghamdi
69. Sale Growth	70. DeFond & Zhang
71. Wooldridge	72. Levin, Lin & Chu
73. Robust standard errors	74. Two-stage least squares (2SLS)
75. Francis et al	76. Bootstrap

منابع

الف: فارسی

- ابراهیمی، سید کاظم؛ بهرامی نسب، علی؛ و کریمی، اسحاق. (۱۳۹۸). اثر تعاملی اندازه موسسه حسابرسی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی، درماندگی مالی و هزینه های نمایندگی در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. *پیشرفت‌های حسابداری*، ۱۱(۲)، ۱-۳۴.
- ابوالفتحی، حسن؛ نوراله زاده، نوروز؛ جعفری، محبوبه؛ و خسروی پور، نگار. (۱۴۰۰). بررسی پیامدهای اقتصادی کیفیت گزارشگری یکپارچه با توجه به نقش ویژگی های شرکتی. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۱۱(۲)، ۲۳۵-۲۶۲.
- اسدی، مریم؛ منصورفر، غلامرضا؛ همایون، سعید؛ و دیدار، حمزه. (۱۴۰۳). کیفیت گزارشگری یکپارچه: ارزش آفرینی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری. *دانش حسابداری مالی*، ۱۱(۲)، ۱۹۳-۱۶۷.
- اسماعیلی، جواد؛ محمدزاده مقدم، محمدباقر؛ و علی محمدی، فرانک. (۱۳۹۷). هزینه نمایندگی و ارزش اطلاعات حسابداری در بازار رقابتی. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۷(۲۸)، ۶۵-۷۴.
- انورخطیبی، سعید؛ برادران حسن زاده، رسول؛ متقی، علی اصغر؛ و تقی زاده، هوشنگ. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی از دیدگاه گروه‌های مختلف بر کیفیت گزارشگری مالی. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۸(۳۱)، ۲۴۵-۲۶۰.
- آشتاب، علی؛ و دهقان خانقاهی، بیتا. (۱۴۰۲). تأثیر گزارشگری یکپارچه بر کیفیت سود با تاکید بر

- هزینه‌های نمایندگی، فصلنامه علمی دانش حسابداری مالی، ۹۹ (۱)، ۹۸-۱۱۷.
- بشیری منش، نازنین؛ رحمانی، علی؛ و حسینی، سیدعلی. (۱۳۹۵). تأثیر افشای اختیاری بر مدیریت سود: رویکرد معادلات ساختاری عوامل اثرگذار بر هزینه نمایندگی و کیفیت افشای اطلاعات. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۵ (۱)، ۱۴۱-۱۶۸.
- خدادادی، ولی؛ و بنایی قدیم، رحیم. (۱۳۹۵). عوامل موثر بر افشای اختیاری اطلاعات (تئوریه‌ها و کاربردها). مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۴ (۱۶)، ۳۲-۴۳.
- حساس یگانه، یحیی و آذین‌فر، کاوه. (۱۳۸۹). رابطه بین کیفیت حسابرسی و اندازه مؤسسه حسابرسی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۷ (۳)، ۸۵-۹۸.
- حیدری، مهدی؛ قادری، بهمن؛ و رسولی، پیمان. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگوسازی معادلات ساختاری. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۳ (۳)، ۳۵۳-۳۷۲.
- خدامی پور، احمد؛ محمدرضاخانی، وحید؛ هوشمند زعفرانی، رحمت اله. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی حسابرسی بر هزینه حقوق صاحبان سهام. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۵ (۲۰)، ۱۰۸-۱۲۱.
- خدادادی، ولی؛ حاجی‌زاده، سعید. (۱۳۹۰). تئوری نمایندگی و حق‌الزحمه‌ی حسابرسی مستقل: آزمون فرضیه‌ی جریان‌های نقدی آزاد. دانش حسابداری مالی، ۲ (۴)، ۷۶-۹۲.
- رجبی، روح اله؛ خشوئی، حمزه محمدی. (۱۳۸۷). هزینه های نمایندگی و قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی مستقل. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۵ (۴)، ۳۵-۵۲.
- رضایی، فرزین؛ ویسی حصار، ثریا؛ و قندچی، فرشین. (۱۳۹۸). رابطه بین حق الزحمه حسابرسی با فرصت های رشد و بازده غیرعادی شرکت ها. دانش حسابرسی، ۱۹ (۷۶)، ۸۷-۱۲۶.
- سپاسی، سحر؛ و کاظم پور، مرتضی. (۱۳۹۵). عوامل اثرگذار بر هزینه نمایندگی و کیفیت افشای اطلاعات. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۵ (۱)، ۷-۲۴.
- ستایش، محمد حسین و مهتری، زینب. (۱۳۹۸). الگویی برای ارائه اطلاعات شرکت‌های ایرانی در قالب گزارشگری یکپارچه. پیشرفت‌های حسابداری، ۱۱ (۱)، ۱۰۵-۱۴۲.
- سید نژاد فهیم، سید رضا؛ و زمانی، سمانه. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر میزان اصلاحات سود حسابرسی. مدیریت نوآوری و راهبردهای عملیاتی، ۱ (۲)، ۱۴۰-۱۵۰.
- طاهری، ماندانا؛ و قبادی اسکی، سینا. (۱۴۰۲). تأثیر انحراف استراتژیک شرکت از صنعت بر کیفیت

حسابرسی و پیامدهای متعاقب آن. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۳۰(۳)، ۵۰۶-۵۳۱.
 علی محمدی، میثم؛ صابری، مریم؛ نوروزی، محمد و رستمی، محمد رضا . (۱۳۹۳). بررسی رابطه مدیریت سرمایه در گردش و هزینه‌های نمایندگی. مدیریت دارایی و تامین مالی، ۲(۲)، ۱۷-۳۰.

فغانی، مهدی؛ و پهلوان، هادی . (۱۳۹۷). تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر رابطه بین کیفیت کنترل‌های داخلی و مدیریت سود. مجله دانش حسابداری، ۹(۳)، ۶۵-۸۷.
 کرمشهبانی، بهنام. (۱۳۹۵). تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه نمایندگی، مدیریت سود و محافظه کاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۶(۲۱)، ۱۰۶-۸۶.

کیانی، علی؛ و شاکرمی، سعدی. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر گزارشگری پایداری زیست محیطی بر تلاش حسابرس و کیفیت حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران. چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۵(۶۵)، ۷۴-۸۹.

مرادی، مهدی؛ و بیات، نعیمه. (۱۳۹۵). حسابرسی پیشرفته، انتشارات مرندیز، چاپ سوم.
 نمازی، محمد؛ و شکراللهی، احمد . (۱۳۹۲). بررسی تعامل بین جریان نقدی آزاد، سیاست بدهی و ساختار مالکیت با استفاده از سیستم معادلات همزمان؛ مطالعه موردی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پیشرفت‌های حسابداری، ۵(۲)، ۱۶۵-۲۰۶.
 نوروزی، محمد؛ آذین فر، کاوه؛ عباسی، ابراهیم؛ داداشی، ایمان. (۱۴۰۰). مدل‌بندی نقش تعدیلی حاکمیت شرکتی بر رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی و هزینه نمایندگی. راهبرد مدیریت مالی، ۹(۲)، ۲۲۳-۲۰۱.

نیازی، ناهید و عبدالهی، عباس. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین وجه نقد نگهداری شده و کارایی سرمایه‌گذاری با تأکید بر نقش تعدیل‌گر فرصت‌های سرمایه‌گذاری. تحقیقات مالی، ۱۹(۲)، ۱۵۸-۱۴۱.

واعظ، سیدعلی؛ رمضان احمدی، محمد؛ و رشیدی باغی، محسن. (۱۳۹۳). تأثیر کیفیت حسابرسی بر حق الزحمه حسابرسی شرکت‌ها. دانش حسابداری مالی، ۱(۱)، ۸۷-۱۰۷.

ب: انگلیسی

Aboalfathi, H., Nourollahzadeh, N., Jafari, M., & Khosravipour, N. (2021). Economic Implications of Integrated Reporting Quality considering the Role

- of Corporate Characteristics. *Empirical Research in Accounting*, 11(2), 235-262. <https://doi.org/10.22051/jera.2020.28925.2580>, (In Persian)
- Ali Mohamadi, M., Sabery, M., Norozi, M. & Rostamy, M. R. (2014). Investigate the Relationship between Working Capital Management and Agency Costs. *Journal of Asset Management and Financing*, 2(2), 17-30. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23831170.1393.2.2.3.8>, (In Persian)
- Anvarkhatibi, S., Baradaran Hassan Zadeh, R., Mottaghi, A., & Taghizadeh, H. (2019). Review the Effect of audit quality from the perspective of different groups on financial reporting quality. *Journal of Management Accounting & Auditing Knowledge*, 8(31), 245-260. https://www.jmaak.ir/article_14760_61503e884c900993f2c4bf9d76859ce7.pdf?lang=en, (In Persian)
- Ang, J. S., Cole, R. A., & Lin, J. W. (2007). Agency Costs and Ownership Structure. *The Journal of Finance*, 55(1), 81-106, <https://doi.org/10.1111/0022-1082.00201>
- Asadi, M., Mansourfar, G., Homayoun, S. & Didar, H. (2024), Do mandatory and voluntary adoption of integrated and sustainability reporting influence value creation? *Journal of Accounting & Organizational Change*, 21 (3): 474-505. <https://doi.org/10.1108/JAOC-12-2023-0232>
- Asadi, M., Mansourfar, G., Homayoun, S., & Didar, H. (2024). Integrated Reporting Quality: Value creation and Accounting Information Relevance. *Financial Accounting Knowledge*, 11(2), 167-193. <https://doi.org/10.30479/jfak.2024.20291.3203>, (In Persian)
- Asante-appiah, B. (2020). Does the severity of a client's negative environmental, social and governance reputation affect audit effort and audit quality? *Journal of Accounting & Public Policy*, 39(3), 1-22. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2019.106713>
- Appiagyei, K. & Donkor, A. (2024), Integrated reporting quality and sustainability performance: does firms' environmental sensitivity matter? *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 14(1), 25-47. <https://doi.org/10.1108/JAEE-02-2022-0058>
- Ashtab, A., & Dehghan, B. (2023). The Effect of Integrated Reporting on Earnings Quality with Emphasis on Agency Costs. *Financial Accounting Knowledge*, 10(2), 97-117. <https://doi.org/10.30479/jfak.2023.18981.3104>, (In Persian)
- Azibi, J., Tondeur, H., & Rajhi, M. T. (2010). Auditor choice and institutional investor characteristics after the Enron scandal in the French context. *Crises et nouvelles problématiques de la Valeur*, 2(1), 31-51.

- Bashirimanesh, N., Rahmani, A., & Hoseini, S. A. (2016). The Effect of Voluntary Disclosure on Earnings Management: Structural Equation Modeling Approach. *Applied Research in Financial Reporting*, 5(1), 141-168.
https://www.arfr.ir/article_50643_6d330a7c4bcf4d7c099bff8c2c2ccb4d.pdf?lang=en, (In Persian)
- Barnabè, F. & Nazir, S. (2021), Investigating the interplays between integrated reporting practices and circular economy disclosure, *International Journal of Productivity & Performance Management*, 70(8), 2001-2031.
<https://doi.org/10.1108/IJPPM-03-2020-0128>
- Barth, M.E., S.F. Cahan, L. Chen, & Venter. E.R. (2017). The economic consequences associated with integrated report quality: Capital market and real effects. *Accounting, Organizations & Society* 62: 43-64.
<https://doi.org/10.1016/j.aos.2017.08.005>
- Briem, C.R. & Wald, A. (2018), "Implementing third-party assurance in integrated reporting", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(5), 1461-1485, <https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2016-2447>
- Broye, G., & Weill, L. (2008). Does leverage influence auditor choice? A cross-country analysis. *Applied Financial Economics*, 18(9), 715-731,
<https://doi.org/10.1080/09603100701222325>
- Chaudhary, P. (2022). Agency costs, board structure and institutional investors: case of India. *Asian Journal of Accounting Research*, 7(1), 44-58.
<https://doi.org/10.1108/AJAR-12-2020-0130>
- Chen, L., Srinidhi, B., Tsang, A. & Yu, W. (2016), Audited financial reporting and voluntary disclosure of corporate social responsibility (CSR) reports, *Journal of Management Accounting Research*, 28(2), 53-76.
<https://doi.org/10.2308/jmar-51411>
- Dalwai, T., Chinnasamy, G. & Mohammadi, S.S. (2021). Annual report readability, agency costs, firm performance: an investigation of Oman's financial sector. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 11(2), 247-277. <https://doi.org/10.1108/JAEE-06-2020-0142>
- Donkor, A., Djajadikerta, HG., & Roni, SM. (2021). Impacts of combined assurance on integrated, sustainability and financial reporting qualities: Evidence from listed companies in South Africa. *International Journal of Auditing*, 25(2), 457-507. <https://doi.org/10.1111/ijau.12229>
- Ebrahimi, S. K., Bahraminasab, A., & Karimi, E. (2019). The interactive effect of the auditor's size on the relationship between political connections, financial helplessness and agency costs in the Companies admitted to the

- Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Advances*, 11(2), 1-34. <https://doi.org/10.22099/jaa.2019.29554.1713>, (In Persian)
- Eccles, R., & Krzus, M. (2010). One report: Integrated reporting for a sustainable strategy. New York: John Wiley & Sons.
- El Nashar, T. (2016). The probable effect of integrated reporting on audit quality. *Journal of Governance and Regulation*, 5(2), 50-58. https://doi.org/10.22495/jgr_v5_i2_p6
- Esmacili, J., Moammadzadeh Moghadam, M. B., & Alimohammadi, F. (2019). Agency cost and value of accounting information in the competitive market. *Journal of Accounting Knowledge & Management Auditing*, 7(28), 65-74. <https://sid.ir/paper/237921/en>, (In Persian)
- Faghani, M. & Pahlavan, H. (2018). Impact of agency costs on the relationship between internal control quality and earnings management. *Journal of Accounting Knowledge*, 9(3), 65-87. <https://doi.org/10.22103/jak.2018.11372.2565>, (In Persian)
- Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control. *Journal of Law and Economics*, 26(2), 301-325. <https://doi.org/10.1086/467037>
- Florackis, C. (2008). Agency costs and corporate governance mechanisms: evidence for UK firms. *International Journal of Managerial Finance*, 4(1), 37-59. <https://doi.org/10.1108/17439130810837375>
- Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? *British Accounting Review*, 36(4), 345-368. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2004.09.003>
- Garanina, T., Kaikova, E. (2016), Corporate governance mechanisms and agency costs: cross-country analysis, *Corporate Governance*, 16(2), 347-360, <https://doi.org/10.1108/CG-04-2015-0043>
- Hassas Yeganeh, Y. and Azinfar, K. (2010). Relationship between audit quality and auditor size. *Accounting & Auditing Review*, 17(3). (In Persian)
- Hurley, P. G., Mayhew, B. W., Obermire, K. M., & Tegeler, A. C. (2021). The impact of risk and the potential for loss on managers' demand for audit quality. *Contemporary Accounting Research*, 42(2), 2795-2823, <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12682>
- Huang, P., & Zhang, Y. (2012). Does enhanced disclosure really reduce agency costs? Evidence from the diversion of corporate resources. *The Accounting Review*, 87(1), 199-229. <https://doi.org/10.2308/accr-10160>
- Heidari, M., Qaderi, B., & Rasouli, P. (2016). The effect of audit quality on agency costs and information asymmetry: Structural equation modeling approach. *Accounting and Auditing Review*, 23(3), 3533-372.

- <https://doi.org/10.22059/acctgrev.2016.59780>, (In Persian)
- Hichri, A. (2023), Integrated reporting, audit quality: Presence of environmental auditing in an international context, *European Business Review*, 35(3), 397-425. <https://doi.org/10.1108/EBR-03-2022-0044>
- International Integrated Reporting Council (IIRC). (2021), The international IR framework, available at: <https://www.integratedreporting.org/wpcontent/uploads/2021/01/InternationalIntegratedReportingFramework.pdf>
- Johnson, S., Boone, P., Breach, A., & Friedman, E. (1996). Corporate governance in emerging markets: The role of institutional investors. *Journal of Finance*, 51(3), 691–719.
- Jensen, M.C., & Meckling, W.H. (1979). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Ownership Structure. In: Brunner, K. (eds) *Economics Social Institutions*. Rochester Studies in Economics and Policy Issues, vol 1. https://doi.org/10.1007/978-94-009-9257-3_8
- Jensen, M. C. (1986). Agency costs of free cash flow, corporate finance, and takeovers. *American Economic Review*, 76(2), 323–329. <https://www.jstor.org/stable/1818789>
- Kaplan, S. N., & Zingales, L. (1997). Do financing constraints explain why investment is correlated with cash flow? *The Quarterly Journal of Economics*, 112(1), 169-215. <https://doi.org/10.1162/003355397555163>
- KPMG. (2018). Corporate reporting: Rebuilding trust through improved transparency and insight. A review of corporate reporting trends in year to 30 June 2018 across ASX 200 and beyond. Retrieved from <https://home.kpmg/au/en/home/insights/2018/11/asx-200-corporate-reporting-trends-2018.html>
- Khodadadi, V., & Banaie Ghadim, R. (2016). Factors influencing voluntary disclosure of information (Theories and Applications). *Accounting & Auditing Studies*, 4(16), 32-43. <https://doi.org/10.22034/iaas.2015.103442>, (In Persian)
- Khodadadi, V., & Hajizadeh, S. (2012). Agency theory and audit fees; Test of free cash flow hypothesis. *Financial Accounting Knowledge*, 01(2), 76-92, (In Persian)
- Kılıç, M., Kuzey, C., & Uyar, A. (2021). An international investigation on assurance of integrated reports: Institutions, assurance quality, and assurers. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, 42, 1-23, <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2020.100360>
- Kiani, A., & Shakarami, S. (2022). The Effect of Environmental Sustainability

- Disclosure on Audits Effort and Audit Quality of the Companies Listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting & Management Vision*, 5(65), 74-89. (In Persian)
- Landau, A., Rochell, J., Klein, Ch., & Zwergel, B. (2020). Integrated reporting of environmental, social, and governance and financial data: Does the market value integrated reports? *Business Strategy & the Environment*, 29(4), 1750-1763, <https://doi.org/10.1002/bse.2467>
- Lee, Y. J., Petroni, K., & Shen, M. (2006). Cherry picking, disclosure quality, and comprehensive income reporting choices: The case of property liability insurers. *Contemporary Accounting Research*, 23, 655-692. <https://doi.org/10.1506/5QB8-PBQY-Y86L-DRYL>
- Lei, Q., Lin, B. & Wei, M. (2013), Types of agency cost, corporate governance and liquidity, *Journal of Accounting & Public Policy*, 32, 147-172.
- Leukhardt, L., Charifzadeh, M., & Diefenbach, F. (2022). Does integrated reporting quality matter to capital markets? Empirical evidence from voluntary adopters. *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*, 1-13. <https://doi.org/10.1002/csr.2285>
- Luo, J.-h., Xue Li., & Chen, H. (2018). Annual report readability and corporate agency costs. *China Journal of Accounting Research*, 11(3), 187-212, <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2018.04.001>
- Maroun, W. (2019). Does external assurance contribute to higher quality integrated reports. *Journal of Accounting & Public Policy*, 38, 1-23, <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2019.06.002>
- Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, 13(2), 187-221. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(84\)90023-0](https://doi.org/10.1016/0304-405X(84)90023-0)
- Mitchell, R. K., Agle, B. R., & Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review*, 22(4), 853-886. <https://doi.org/10.2307/259247>
- Moradi, M., & Bayat, N. (2015). *Advanced auditing*, publisher: Marandiz, 3rd Ed., (In Persian)
- Namazi, M. & Shokrolahi, A. (2014). Investigation of interactions between free cash flow, debt policy and ownership structure using the simultaneous equations system: Case study of listed companies in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Advances*, 5(2), 165-206. <https://doi.org/10.22099/jaa.2014.1881>, (In Persian)

- Norouzi, M., Azinfar, K., Abbasi, E., & Dadashi, I. (2021). Modeling the moderating role of corporate governance in the relationship between financial reporting readability and agency cost. *Financial Management Strategy*, 9(2), 223-201. <https://doi.org/10.22051/jfm.2019.24896.1999>, (In Persian)
- Nicolo, G., Ricciardelli, A., Raimo, N., & Vitolla, F. (2022), Visual disclosure through integrated reporting, *Management Decision*, 60, 4, 967-994, <https://doi.org/10.1108/MD-01-2021-0034>
- Obeng, V. A., Ahmed, K., & Cahan, F. (2021) Integrated reporting and agency costs: International evidence from voluntary adopters. *European Accounting Review*, 30:4, 645-674, <https://doi.org/10.1080/09638180.2020.1805342>
- Obeng, V. A., Ahmed, K., & Miglani, S. (2020). Integrated reporting and earnings quality: The moderating effect of agency costs. *Pacific-Basin Finance Journal*, 60, 101285. <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2020.101285>
- Ogoun, S., & Perelayefa, O.G. (2020). Corporate governance and audit quality in Nigeria. *American Journal of Industrial & Business Management*, 10, 250-261. <https://doi.org/10.4236/ajibm.2020.102016>
- Pistoni, A., Songini, L., & Bavagnoli, F. (2018), Integrated reporting quality: An empirical analysis, *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*, 25 (4), 489–507. <https://doi.org/10.1002/csr.1474>
- Pigatto, G., Cinquini, L., Tenucci, A., & Dumay, J. (2023). Disclosing value creation in integrated reports according to the six capitals: a holistic approach for a holistic instrument. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 14(7), 90-123, <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-11-2021-0493>
- Rezaei, F., Visi Hisar, S., & Kandchi, F. (2018). The relationship between audit fees and growth opportunities and abnormal returns of firms. *Auditing Knowledge*, 19(76), 126-87. SID. <https://sid.ir/paper/526790/fa>, (In Persian)
- Ribeiro, CDD., Ezequiel, F., Zotes, LP., & Neto, JV. (2022), Nonfinancial value creation of integrated reporting, *Journal of Financial Reporting & Accounting*, 22 (3): 677–700. <https://doi.org/10.1108/JFRA-10-2021-0332>
- Setayesh, M. H. & Mehtari, Z. (2019). A Pattern to present Information of Iranian Firms in the form of Integrated Reporting. *Journal of Accounting Advances*, 11(1), 105-142. <https://doi.org/10.22099/jaa.2019.30063.1725>
- Seyed Nezhad Fahim, S. R., & Zamani, S. (2020). The Effect of Audit Quality on the Audit Adjustments to Earnings. *Innovation Management and Operational Strategies*, 1(2), 140-156. <https://10.22105/imos.2021.270824.1025>, (In Persian)

- Sepasi, S., & Kazempour, M. (2016). Forecast Factors Affecting the Agency Cost and Quality of Information Disclosure. *Applied Research in Financial Reporting*, 5(1), 7-24. (In Persian)
- Singh, M., & Davidson, W. N. (2003). Agency costs, ownership structure and corporate governance mechanisms. *Journal of Banking & Finance*, 27(5), 793–816. [https://doi.org/10.1016/S0378-4266\(01\)00260-6](https://doi.org/10.1016/S0378-4266(01)00260-6)
- Sofian, I., Dumitru, M. (2017). The compliance of the integrated reports issued by European financial companies with the international integrated reporting framework. *Sustainability*, 9(8), 2-16, <https://www.mdpi.com/2071-1050/9/8/1319#>
- Taheri, M., & Ghobadi Aski, S. (2023). Strategic deviance impact on auditor quality and its consequences in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Accounting & Auditing Review*, 30(3), 506-531. doi: 10.22059/acctgrev.2023.347559.1008715, (In Persian)
- Tahir, S.H., Akram, S., Perveen, S., Ahmad, G. & Ullah, M.R. (2020). Entrenchment effect and audit quality in family business of Pakistan. *The Journal of Asian Finance, Economics & Business*, 7(8), 95-102. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2020.vol7.no8.095>
- Vaez, S. A., Ahmadi, M. R., & Rashidi Baghi, M. (2014). The effect of audit quality on audit fees. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 1(1), 87-107, <https://sid.ir/paper/252299/en>, (In Persian)
- Victoria A. Obeng, K. A. & Steven F. C. (2021) Integrated Reporting and Agency Costs: International Evidence from Voluntary Adopters, *European Accounting Review*, 30:4, 645-674, <https://doi.org/10.1080/09638180.2020.1805342>
- Velte, P. (2018). Does gender diversity in the audit committee influence key audit matters' readability in the audit report? UK evidence. *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*, 25(5), 748-755, <https://doi.org/10.1002/csr.1491>
- Velte, P. (2023). The relationship between earnings management and integrated reporting quality: Board gender diversity as moderator. *Corporate Ownership & Control*, 20(2), 63–74. <https://doi.org/10.22495/cocv20i2art5>
- Vitolla, F., Raimo, N. & Rubino, M. (2019), Appreciations, criticisms, determinants, and effects of integrated reporting: a systematic literature review, *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*, Vol. 26 No. 2, pp. 518-528.
- Vitolla, F., Raimo, N., Rubino, M., & Garzoni, A. (2020). The role of integrated reporting in the relationship between integrated thinking and organizational

- performance. *Meditari Accountancy Research*, 28(5), 889–914.
- Wooldridge, J. M. (2015). *Introductory Econometrics: A Modern Approach* (6th ed.). Cengage Learning
- Zhou, S., R. Simnett, & W. Green. (2017). Does integrated reporting matter to the capital market? *Abacus* 53 (1): 94-132
- Zijl, V. T., & Waresul, K. (2010). Clients' corporate governance characteristics and auditor choice in emerging audit services markets: The case of Bangladesh. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1613453>